

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych

Gminy Załuski

na lata 2025-2034

Spis treści

Wykaz skrótów	3
Wprowadzenie	4
Metodologia opracowania Strategii	6
Podstawy prawne	8
Spójność z dokumentami strategicznymi	10
Dokumenty krajowe	10
Dokumenty regionalne	11
Dokumenty lokalne	12
Charakterystyka gminy Załuski	13
Położenie	13
Sytuacja demograficzna	14
Rynek pracy i sytuacja gospodarcza	16
Edukacja i wychowanie	18
Kultura, sport i rekreacja	20
Opieka zdrowotna	23
Bezpieczeństwo publiczne	23
Uwarunkowania w zakresie ekonomii społecznej	24
Gminny system pomocy społecznej	30
Zasoby instytucjonalne w zakresie rozwiązywania problemów społecznych	35
Sytuacja społeczna gminy Załuski	36
Wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej	36
Wsparcie osób z niepełnosprawnością	40
Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień	44
Przeciwdziałanie przemocy domowej	49
Aktywność i integracja społeczna seniorów	51
Promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób	54
podlegających wykluczeniu społecznemu	54
Wsparcie osób z problemem ubóstwa	57
Zdrowie psychiczne	60

Część programowa	61
Misja i wizja rozwiązywania problemów społecznych	62
Kierunki rozwiązywania problemów społecznych.....	63
Cel strategiczny nr 1	64
Cel strategiczny nr 2	67
Cel strategiczny nr 3	70
Cel strategiczny nr 4	73
Cel strategiczny nr 5	75
Cel strategiczny nr 6	78
Ramy finansowe Strategii.....	79
System wdrażania Strategii	80
System aktualizacji Strategii.....	81
Komunikacja społeczna i promocja Strategii.....	82
Monitoring i ewaluacja.....	83
Wnioski i podsumowanie	87
Bibliografia	89
Spis rysunków, tabel, wykresów	90
Spis rysunków.....	90
Spis tabel	90
Spis wykresów	91

Wykaz skrótów

GBP – Gminna Biblioteka Publiczna w Załuskach

GKRPA – Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

GUS – Główny Urząd Statystyczny

IPiN – Instytut Psychiatrii i Neurologii

KCPU – Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom

KDR – Karta Dużej Rodziny

NGO (ang. non-government organization) – organizacja pozarządowa

NK – procedura „Niebieskie Karty”

ORE – Ośrodek Rozwoju Edukacji

OSP – Ochotnicza Straż Pożarna

PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

PFRON – Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

PIK – Punkt Informacyjno-Konsultacyjny

pp. – punkt procentowy

PP – Posterunek Policji w Załuskach

PUP – Powiatowy Urząd Pracy

UG – Urząd Gminy Załuski

WTZ – warsztaty terapii zajęciowej

ZI – Zespół Interdyscyplinarny

Wprowadzenie

Przemiany technologiczne, ekonomiczne i społeczno-kulturowe, które dokonały się w XX w. były przyczyną przeobrażeń w sferze życia społecznego i doprowadziły do zmiany starych i powstania nowych problemów społecznych. Problem społeczny określany jest jako niekorzystne dla społeczności zjawisko, zagrażające, niebezpieczne i konieczne do wyeliminowania. O problemie społecznym mówimy wówczas, gdy dane zjawisko spełnia kilka kryteriów: dotyczy wielu osób w społeczności, ma charakter powtarzający się, a nie jednorazowy, jest postrzegane i odczuwane przez członków danej społeczności jako istotne dolegliwości w życiu zbiorowym, domaga się rozwiązania i można mu zaradzić poprzez zbiorowe działanie¹. Wśród problemów społecznych występujących w polskiej rzeczywistości wymieniane są: alkoholizm, narkomania, nikotynizm, ubóstwo, bezrobocie, przemoc, hazard, bezradność opiekuńczo-wychowawcza oraz wykluczenie społeczne. Jednym z instrumentów polityki społecznej jest tworzenie lokalnych strategii rozwiązywania problemów społecznych, które są ważnymi dokumentami odnoszącymi się do polityki społecznej, a odpowiednio przygotowane i wdrażane prowadzą do rozwiązania kluczowych problemów społecznych występujących na danym terytorium.

Konsekwencje pojawienia się wirusa SARS-CoV-2 i wywołanej przez niego choroby COVID-19 spowodowały konieczność zredefiniowania zaplanowanych działań. Skutki ekonomiczne, gospodarcze oraz społeczne pandemii będą dostrzegalne w dłuższej perspektywie czasowej, uwydatniając stare i generując nowe ryzyka socjalne. Na poziomie lokalnym można do nich zaliczyć kryzys gospodarczy skutkujący, m.in. poważnymi skutkami dla rynku pracy, rozwarstwienie społeczne pociągające za sobą ryzyko wzrostu liczby osób wykluczonych ze społeczeństwa, zwiększenie skali ubóstwa, ujawnianie się nowych konfliktów społecznych, wzrost zachowań indywidualistycznych w miejsce zachowań wspólnotowych, wpływających negatywnie na jakość kapitału społecznego i więzi społecznych, czy problem organizacji i zarządzania czasem osób starszych. To tylko część z wielu negatywnych konsekwencji jakie może za sobą pociągać pandemia koronawirusa².

¹ Kwaśniewski J., Rola diagnozy w rozwiązywaniu problemów społecznych.

² N. G. Pikuła, M. Grewiński, E. Zdebska, W. Glanc, *Wyzwania dla polityki społecznej w kontekście pandemii koronawirusa*, Kraków 2020, s. 9-16.

Obecnie polityka socjalna naszego kraju stoi przed kolejnym wyzwaniem, jakim jest konflikt rosyjsko-ukraiński i związany z nim napływ uchodźców. Migracje wojenne mogą mieć charakter długotrwały, co będzie wpływało bezpośrednio nie tylko na migrantów, ale całe społeczeństwo polskie i wymagało korekt polityk społecznych. Kryzys wywołany przez wojnę w Ukrainie musi skłonić Polskę do modernizacji systemu usług społecznych w sposób adekwatny do nowej sytuacji³.

Polityka społeczna w czasie kryzysu wymaga specjalnej uwagi i planowania, wykorzystując przy tym swoje instrumenty zarówno interwencyjne – w perspektywie krótkoterminowej, jak i w okresie długoterminowym.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Załuski na lata 2025-2034⁴ jest dokumentem wyznaczającym najważniejsze kierunki działań mające na celu doprowadzenie do zmiany niekorzystnych zjawisk społecznych na terenie Gminy. Wskazuje ona obszary problemowe, priorytetowe zadania służące przeciwdziałaniu tym problemom, a także zakładane rezultaty. Strategia jest wyrazem zintegrowanego planowania społecznego zwiększającego efektywność podejmowanych działań. Jej wdrażanie odbywa się poprzez szereg działań związanych z realizacją planów strategicznych.

Strategia będzie służyć osiągnięciu zaplanowanych celów, wraz ze szczegółowym określeniem sposobów dojścia do poprawy sytuacji społecznej w wybranych obszarach. W związku z tym, że rozwiązywanie problemów społecznych jest procesem długofalowym, lokalna polityka społeczna wymaga od jej realizatorów strategicznego podejścia. Planowanie strategiczne, polegające na podejmowaniu systematycznych działań, podczas których planowana jest przyszłość i wytyczane są najistotniejsze kierunki działań, uwzględnia długi horyzont czasowy.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Załuski na lata 2025-2034 zawiera kilka części składowych: charakterystykę Gminy, diagnozę sytuacji społecznej oraz część programową obejmującą misję, wizję, cele, zadania przewidziane do realizacji, ramy finansowe, zakładane rezultaty, system wdrażania, monitoring i ewaluację. W Strategii uwzględniono różnorodny zakres problematyki społecznej. Diagnoza sytuacji społecznej dokonana została w następujących obszarach:

³ E. Bendyk, P. Buras, *Polska wobec wojny, Polska w świecie po wojnie Zadania na nowy czas*, Fundacja im. Stefana Batorego, Warszawa, 2022, s. 1-7.

⁴ Na potrzeby niniejszego opracowania dla występujących w tekście sformułowań „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Załuski na lata 2025-2034” stosowana będzie skrócona nazwa „Strategia”.

- ▶ wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej,
- ▶ wsparcie osób z niepełnosprawnością,
- ▶ zdrowie psychiczne,
- ▶ profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych,
- ▶ przeciwdziałanie przemocy domowej,
- ▶ aktywność i integracja społeczna seniorów,
- ▶ promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu,
- ▶ wsparcie osób z problemem ubóstwa.

Podsumowując, Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Załuski na lata 2025-2034, określa sposób osiągnięcia wyznaczonych celów oraz pozwala wypracować sprawny i efektywny system pomocy, umożliwiający skuteczne rozwiązywanie problemów społecznych, co pozwoli na zapewnienie mieszkańcom gminy Załuski dogodnych warunków do rozwoju i przyczyni się do wzrostu poczucia bezpieczeństwa społecznego.

Metodologia opracowania Strategii

Podstawowe elementy Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Załuski na lata 2025-2034 są tożsame ze strukturą innych dokumentów określających kierunki lokalnej polityki społecznej. Tym co wyróżnia Strategię od innych wiążących dokumentów i programów jest przede wszystkim jej okres obowiązywania oraz nadrzędność wobec nich. Mimo, iż horyzont czasowy nie został wskazany w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, powinien precyzować główne działania Gminy w zakresie zaspokajania społecznych potrzeb mieszkańców i niwelowania nierówności społecznych w długim okresie, tj. 5-10 lat.

Obligatoryjny charakter Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych oraz jej istota i wpływ na kreowanie lokalnej polityki nakłada na jej realizatorów obowiązek tworzenia jej w sposób odpowiedzialny i spójny z zapisami zawartymi w nadrzędnych dokumentach strategicznych na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym oraz lokalnym.

Nadrzędność Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych nad programami o charakterze taktycznym, takimi jak Program Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi,

Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej, Program Wspierania Rodziny czy Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii, wymusza na podmiotach odpowiedzialnych za opracowanie i wdrażanie Strategii ujęcia w niej określonych elementów. Poniżej zawarte zostały elementy wchodzące w skład Strategii oraz poszczególne etapy jej opracowania.

Tabela 1. Etapy opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Lp.	Etap	Charakterystyka
1.	Analiza strategiczna	Analiza bieżącej sytuacji, problemów, barier oraz potencjału umożliwia wskazanie obszarów problemowych występujących w Gminie. Głównym źródłem informacji o sytuacji mieszkańców, ich problemach i potrzebach jest analiza danych zastanych, czyli bieżącej dokumentacji urzędowej, danych demograficzno-gospodarczych oraz trendów społecznych. Na tym etapie ocenie poddaje się również otoczenie jednostki samorządowej. Informacji w tym zakresie dostarczają również przeprowadzone na terenie Gminy badania społeczne.
2.	Sformułowanie misji i wizji Strategii	Wizja zawarta w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest swoistym obrazem, do którego dąży Gmina za sprawą realizacji celów w niej wskazanych, natomiast misja określa nadrzędny powód opracowania Strategii.
3.	Określenie celów priorytetowych i zadań	W następstwie prawidłowo przeprowadzonej analizy strategicznej możliwe jest wskazanie głównych obszarów problemowych występujących na terenie Gminy. Identyfikacja ich i określenie kompleksowych działań minimalizujących ich skalę zapewnia realizację polityki społecznej zgodnej z oczekiwaniami i potrzebami, a także podniesienie jakości życia lokalnej społeczności.
4.	Wskazanie sposobu wdrażania i kontroli realizacji Strategii	Ostatnim elementem Strategii jest określenie planu, zgodnie z którym ma zostać zrealizowana podczas okresu jej obowiązywania. Zarówno źródła i ramy finansowe, podmioty odpowiedzialne za realizację poszczególnych celów, sposób komunikacji, jak i sprawozdawczość mają niebagatelny wpływ na stopień i jakość jej wdrożenia, dlatego w trakcie i po jej zakończeniu należy przeprowadzić ewaluację, umożliwiającą ocenę działań w odniesieniu do zamierzonych celów.

Źródło: opracowanie własne

Podstawy prawne

Opracowana całościowa, spójna i wieloletnia koncepcja rozwiązywania problemów społecznych gminy lub powiatu, podobnie jak inne dokumenty strategiczne, jest uwarunkowana prawnie. Podstawą jurystyczną do opracowania niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1283 z późn. zm.), która stanowi, iż do zadań własnych gminy o charakterze obligatoryjnym należy „opracowanie oraz realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”.

Tworząc niniejszą Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych opierano się na kluczowych dla tej materii aktach prawnych tak, aby była ona kompatybilna oraz komplementarna z założeniami polityki państwa. Najistotniejsze ustawy kompetencyjne, nakładające na administrację rządową i samorządową określone obowiązki to m.in.:

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.,
2. ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego,
3. ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego,
4. ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie,
5. ustawa z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej,
6. ustawa z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych.

Akty prawne dotyczące wsparcia rodziny i dziecka

1. ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
2. ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci,
3. ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”,
4. ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny,
5. ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych,
6. ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
7. ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy,

8. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej,
9. ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3,
10. ustawa z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich.

Akty prawne dotyczące ochrony zdrowia oraz przeciwdziałaniu uzależnieniom

1. ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
2. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
3. ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej,
4. ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego.

Akty prawne dotyczące oświaty, zatrudnienia oraz wsparcia socjalnego

1. ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
2. ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
3. ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty,
4. ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym,
5. ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu niektórych przedsięwzięć mieszkaniowych,
6. ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych,
7. ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych,
8. ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie Gminy i o zmianie Kodeksu Cywilnego,
9. ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych,
10. ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
11. uchwała Nr 149 Rady Ministrów z dnia 23 sierpnia 2023 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2024-2028,
12. ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Akty prawne normujące aspekty finansowe

1. ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego,
2. ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych,
3. ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości,
4. ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
5. ustawa z dnia 11 września 2019 r. prawo zamówień publicznych.

Akty prawne normujące pobyt cudzoziemców na terenie kraju

1. ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach,
2. ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. o repatriacji,
3. ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
4. ustawa z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa.

Spójność z dokumentami strategicznymi

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Załuski na lata 2025-2034 jest zgodna z kierunkami polityk w sferze społecznej zawartymi w dokumentach strategicznych realizowanych na poziomie krajowym, regionalnym oraz lokalnym. Rozdział ten przedstawia opis wyżej wymienionych dokumentów strategicznych.

Dokumenty krajowe

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Załuski na lata 2025-2034 jest zgodna z poniższymi dokumentami krajowymi:

- ▶ **Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)**, będąca aktualizacją średniookresowej strategii rozwoju kraju, stanowi obowiązujący, kluczowy dokument dla Polski, w zakresie średnio- i długofalowej polityki gospodarczej. Strategia zawiera rekomendacje dla polityk publicznych oraz jest podstawą dla zmian w systemie zarządzania rozwojem.

- ▶ **Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030**, której celem jest rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób w taki sposób, by mogły w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia⁵.
- ▶ **Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030** stanowiąca kontynuację Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020, a jej głównym celem jest wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków.

Ponadto wymienić należy również dokumenty mające wpływ na kształtowanie polityki społecznej, takie jak:

- ▶ Strategia Demograficzna 2040,
- ▶ Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030,
- ▶ Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027 z perspektywą do roku 2030,
- ▶ Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej,
- ▶ Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030,
- ▶ Strategia rozwoju usług społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.).

Dokumenty regionalne

Na poziomie regionalnym najważniejszymi dokumentami strategicznymi dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Załuski są: Strategia rozwoju województwa mazowieckiego 2030+, Strategia Polityki Społecznej Województwa Mazowieckiego na lata 2021-2030 oraz Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Płońskim.

⁵ Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030.

Dokumenty lokalne

Najistotniejszym dokumentem strategicznym na poziomie lokalnym jest Strategia Rozwoju Gminy Załuski na lata 2021-2030, odpowiadająca na zachodzące zmiany w wymiarze społecznym, gospodarczym, przestrzennym i środowiskowym. Dokument wyznacza podstawowe kierunki rozwoju, które mają za zadanie zapewnić odpowiednią jakość i poziom życia mieszkańców, równocześnie przeciwdziałając negatywnym zjawiskom i barierom. Strategia Rozwoju Gminy Załuski na lata 2021-2030 wyznacza 3 cele strategiczne:

- ▶ Atrakcyjna przestrzeń stwarzająca możliwości do rozwoju mieszkalnictwa i przedsiębiorczości,
- ▶ Rozwinięta infrastruktura i czyste środowisko gwarantujące wysoką jakość życia,
- ▶ Kompleksowa oferta społeczna uwzględniająca potrzeby wszystkich mieszkańców.

Charakterystyka gminy Załuski

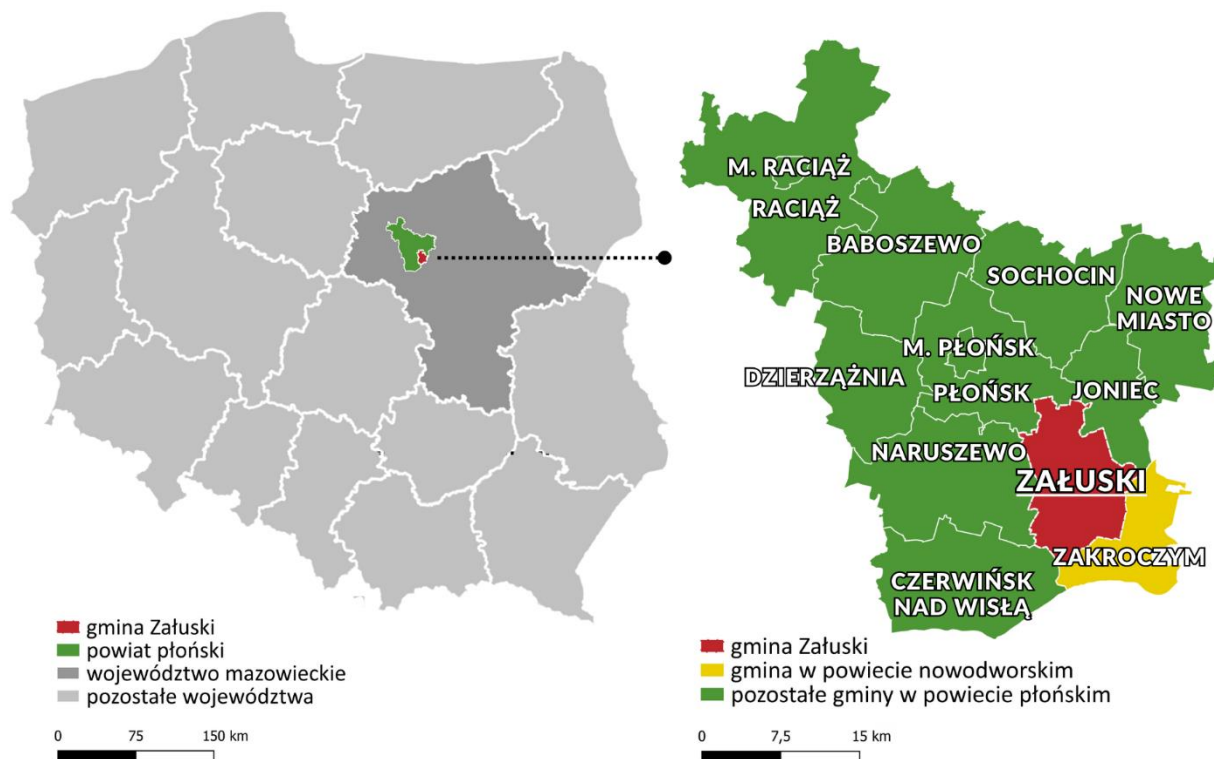
Położenie

Załuski to gmina wiejska położona w powiecie płońskim, w województwie mazowieckim. Zajmuje ona powierzchnię 108,5 km² i graniczy z gminami: Joniec, Płońsk, Naruszewo, Czerwińsk nad Wisłą (powiat płoński) oraz Zakroczym (powiat nowodworski). Na sieć osadniczą Gminy składa się 30 sołectw.

Gmina Załuski cechuje się korzystnym układem komunikacyjnym – przez jej obszar przebiega międzynarodowa trasa E77, czyli droga krajowa nr 7 relacji Warszawa-Gdańsk. Ponadto sieć transportowa uzupełniona jest przez drogę wojewódzką nr 571 relacji Naruszewo-Nasielsk oraz sieć dróg powiatowych.

Gmina Załuski jest gminą o typowo rolniczym charakterze – zdecydowaną większość jej obszaru, bo aż 83,3% stanowią grunty orne, a 8% - tereny leśne. W ostatnich latach obserwuje się intensyfikację budownictwa mieszkaniowego, co jest efektem dogodnej lokalizacji Gminy w sąsiedztwie aglomeracji warszawskiej.

Rysunek 1. Położenie gminy Załuski

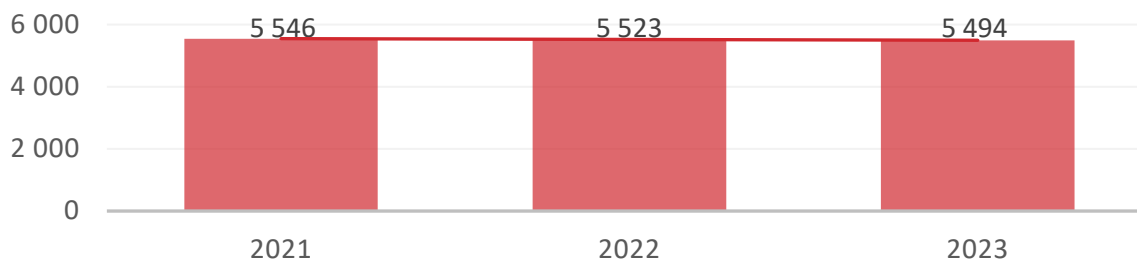
Źródło: opracowanie własne

Sytuacja demograficzna

Struktura demograficzna, będąca rezultatem procesów demograficznych w przeszłości, determinuje kształtowanie się zjawisk demograficznych i społecznych w przyszłości. Rozpoznanie istotnych cech, zjawisk i procesów społecznych jest także kontekstem dla weryfikacji kierunków dotychczasowych działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, a co za tym idzie umożliwia wnioskowanie dotyczące wymaganych w tym zakresie zmian, zarówno w odniesieniu do skali interwencji, jak i jej rodzaju.

Gminę Załuski zamieszkuje 5 494 osób (stan na 31 grudnia 2023 roku). Na przestrzeni analizowanych trzech lat liczba mieszkańców ulegała wahaniom, a najwyższą wartość odnotowano w pierwszym roku poddanym analizie (5 546).

Wykres 1. Liczba mieszkańców gminy Załuski w latach 2021-2023

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Kolejną analizowaną kwestią jest przyrost naturalny, czyli różnica między liczbą urodzeń żywych, a liczbą zgonów. W gminie Załuski w 2023 roku przyrost naturalny na 1 000 ludności kształtował się na poziomie -2,36 co oznacza, że wskaźnik ten przyjmował wyższe wartości zarówno w porównaniu do powiatu płońskiego (-3,68), ale niższe względem województwa mazowieckiego (-2,35). Na przestrzeni ostatnich lat w Gminie zauważalne są wahania wartości przyrostu naturalnego na 1 000 ludności: w 2021 roku wynosił on -7,55, w 2022 roku było to -8,14, natomiast w ostatnim roku poddanym analizie kształtował się na poziomie -2,36. Szczegółowe dane przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 2. Przyrost naturalny na 1 000 ludności w gminie Załuski w porównaniu do powiatu płońskiego i województwa mazowieckiego na przestrzeni lat 2021-2023

wyszczególnienie	2021	2022	2023
gmina Załuski	-7,55	-8,14	-2,36
powiat płoński	-6,15	-4,39	-3,68
województwo mazowieckie	-3,54	-2,24	-2,35

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Struktura ludności w gminie Załuski według ekonomicznych grup wieku w roku 2023 przedstawiała się następująco:

- ▶ 18,6% mieszkańców było w wieku przedprodukcyjnym – do 18 roku życia;
- ▶ 59,3% mieszkańców Gminy było w wieku produkcyjnym – dla kobiet jest to między 18-59 rokiem życia, a dla mężczyzn między 18-64 rokiem życia;
- ▶ 22,1% mieszkańców było w wieku poprodukcyjnym – dla kobiet 60 lat i więcej, a dla mężczyzn 65 lat i więcej.

Na przestrzeni analizowanych lat dostrzec można spadek udziału osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności o 0,5 pp. W przypadku odsetka osób w wieku produkcyjnym, dostrzegalne są niewielkie wahania ich udziału w ogólnej liczbie mieszkańców Gminy, przyjmując w ostatnim roku poddanym analizie wartość 59,3%. Zauważalny jest natomiast systematyczny wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym, który na przestrzeni analizowanych lat wyniósł 0,8 pp. Udział osób w poszczególnych ekonomicznych grupach wiekowych w Gminie prezentuje się na nieco odmiennym poziomie w odniesieniu do wskaźników w województwie mazowieckim i w całym kraju. W 2023 roku w województwie było to 19,3% osób w wieku przedprodukcyjnym, 58,6% w wieku produkcyjnym oraz 22,1% w wieku poprodukcyjnym, natomiast w Polsce – 18,2% osób w wieku przedprodukcyjnym, 58,4% w wieku produkcyjnym oraz 23,3% w wieku poprodukcyjnym⁶.

Tabela 3. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności gminy Załuski w latach 2021-2023 (w procentach)

wyszczególnienie	2021	2022	2023
wiek przedprodukcyjny	19,1	18,7	18,6
wiek produkcyjny	59,6	59,7	59,3
wiek poprodukcyjny	21,3	21,6	22,1

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

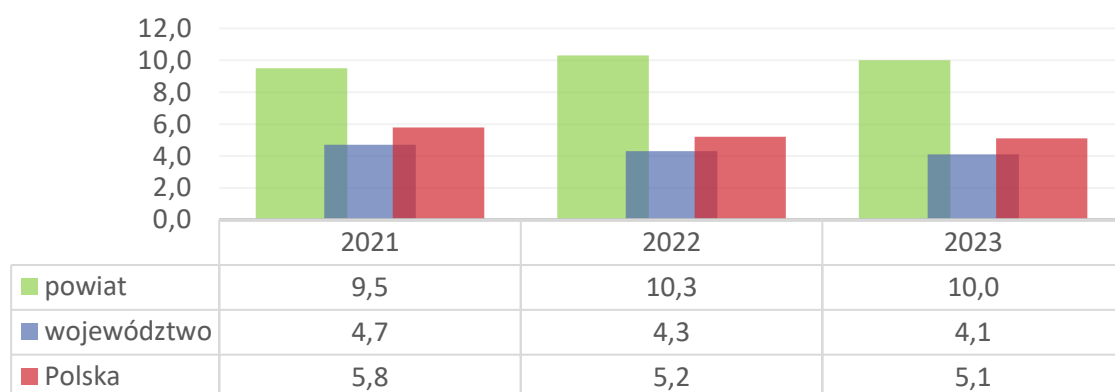
⁶ dane za 2023 rok.

Rynek pracy i sytuacja gospodarcza

Ważnym wskaźnikiem w ocenie rynku pracy jest stopa bezrobocia rejestrowanego, która jest wyrażonym w procentach stosunkiem liczby osób zarejestrowanych jako bezrobotne w urzędach pracy, do liczby ludności aktywnej zawodowo (zasobu siły roboczej danej populacji).

Dane dotyczące stopy bezrobocia na poziomie gmin nie są dostępne, w związku z tym wskaźnik przedstawia dane dla powiatu płońskiego. W 2023 roku stopa bezrobocia w powiecie wynosiła 10,0%, a więc była zdecydowanie wyższa niż w przypadku województwa (4,1%) i całego kraju (5,1%). W powiecie płońskim dostrzegalne są wahania wskaźnika, natomiast w przypadku województwa mazowieckiego i całego kraju widoczny jest jego systematyczny spadek, co może mieć związek ze stabilizacją na rynku pracy po szczycie pandemii koronawirusa. Szczegółowe dane w tym zakresie prezentuje poniższy wykres.

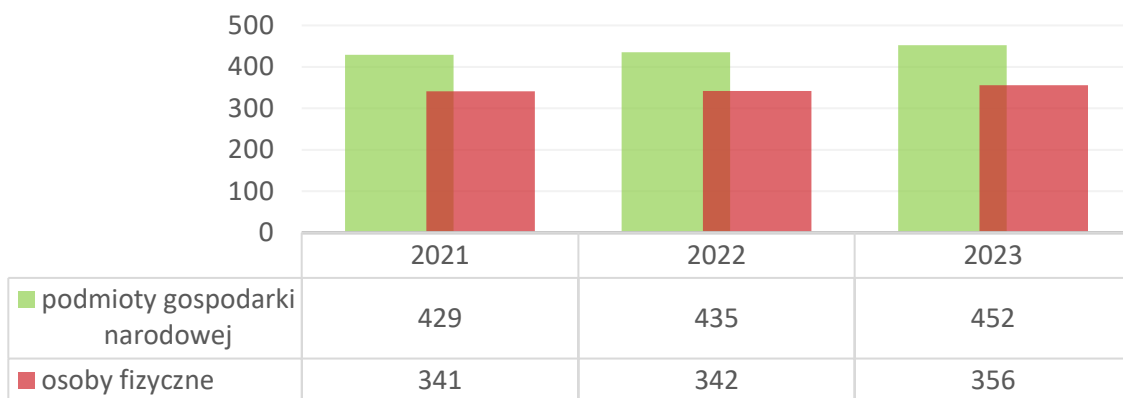
Wykres 2. Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie płońskim na przestrzeni lat 2021-2023 w porównaniu do województwa mazowieckiego i całej Polski (stan na koniec roku, w procentach)

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Jednym ze wskaźników określających aktywność gospodarczą danej zbiorowości jest liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących na danym terenie. W gminie Załuski na koniec 2023 roku w rejestrze REGON zarejestrowane były łącznie 452 podmioty gospodarki narodowej, w tym większość stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w liczbie 356 (78,8%). Podobnie sytuacja wyglądała w latach poprzednich. Na przestrzeni lat 2021-2023 liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON w gminie Załuski ulegała systematycznemu wzrostowi.

Wykres 3. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON oraz osoby fizyczne prowadzące działalność w gminie Załuski w latach 2021-2023

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Największa liczba podmiotów gospodarczych działających w gminie Załuski według klas wielkości to mikro-przedsiębiorstwa zatrudniające 0-9 pracowników – jest ich 438 (stan na koniec 2023 roku). Działalność prowadzi również 13 małych przedsiębiorstw zatrudniających 10-49 pracowników oraz 1 duże przedsiębiorstwo zatrudniające 250-999 osób.

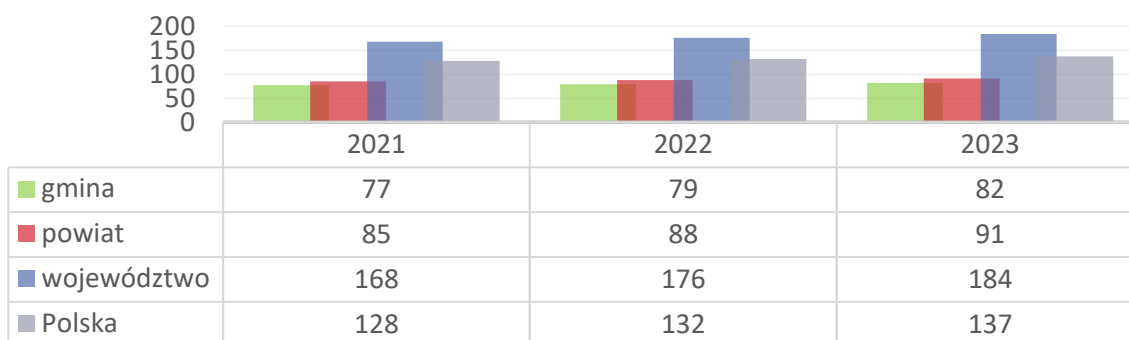
Rysunek 2. Liczba podmiotów zarejestrowanych na terenie gminy Załuski według klas wielkości (stan na koniec 2023 roku)

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Mimo systematycznego wzrostu liczby przedsiębiorstw działających w gminie Załuski, porównując wskaźnik liczby podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1 000 ludności można zaobserwować zdecydowanie mniej korzystną sytuację w Gminie niż w przypadku powiatu, województwa oraz kraju, na co wpływ może mieć m.in. niski poziom aktywności gospodarczej wśród lokalnej społeczności. W 2023 roku najwyższy wskaźnik odnotowano dla województwa mazowieckiego, wynoszący 184 podmioty gospodarcze na 1 000 ludności, natomiast najniższy dla gminy Załuski (82). Na przestrzeni analizowanych lat zauważalny jest jego stopniowy wzrost we wszystkich analizowanych jednostkach, a w przypadku Gminy kształtuje się on na poziomie 6,5%. Szczegółowe dane przedstawiono na kolejnym wykresie.

Wykres 4. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON na 1 000 mieszkańców w gminie Załuski, powiecie płońskim, województwie mazowieckim oraz Polsce w latach 2021-2023

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Edukacja i wychowanie

W 2023 roku na terenie gminy Załuski funkcjonowały następujące placówki oświatowe:

- ▶ Szkoła Podstawowa im. św. Stanisława Kostki w Szczytnie (wraz z 4 oddziałami przedszkolnymi),
- ▶ Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Kroczewie (wraz z 3 oddziałami przedszkolnymi),
- ▶ Szkoła Podstawowa im. Wł. St. Reymonta w Stróżewie (1 oddział przedszkolny),
- ▶ Szkoła Podstawowa im. ks. Jana Twardowskiego w Kamienicy (1 oddział przedszkolny).

Poza ww. publicznymi placówkami oświatowymi, na terenie gminy Załuski funkcjonuje także Niepubliczne Integracyjne Przedszkole „Mały Miś” w Naborówcu, a do sierpnia 2023 roku działalność prowadziła również Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Karolinowie.

Na terenie Gminy funkcjonuje Gminny Klub Dziecięcy Nr 1 w Kroczewie, który w 2023 roku obejmował opieką 15 wychowanków. W 2023 roku do szkół podstawowych uczęszczało 666 uczniów, z czego najwięcej do Szkoły Podstawowej im. św. Stanisława Kostki w Szczytnie (244), a najmniej do Szkoły Podstawowej im. ks. Jana Twardowskiego w Kamienicy (113).

Na przestrzeni lat dostrzegalne są wahania liczby dzieci uczęszczających szkół podstawowych – najczęściej uczniów odnotowano w roku 2022 (681), zaś najmniej w ostatnim roku poddanym analizie (666). Szczegółowe dane przedstawiono na kolejnym wykresie.

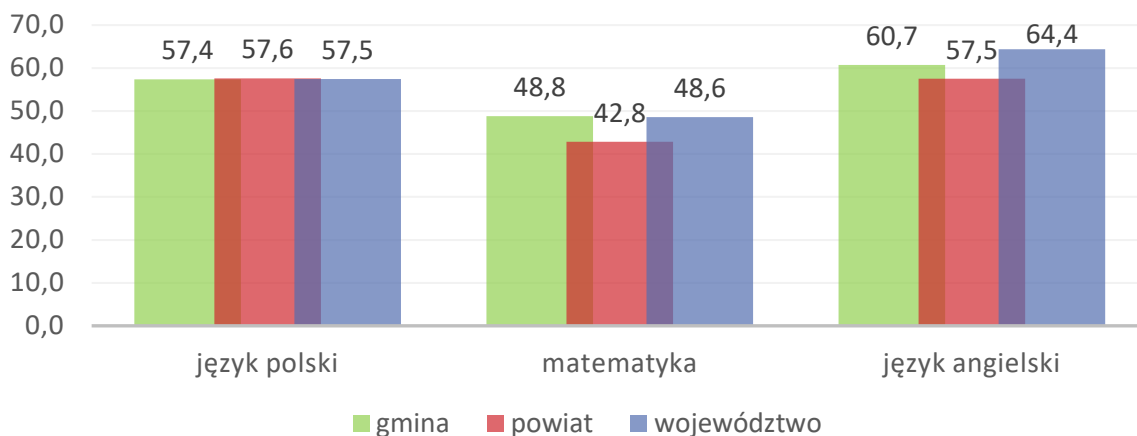
Tabela 4. Liczba uczniów w szkołach podstawowych z terenu gminy Załuski (wraz z oddziałami przedszkolnymi)

wyszczególnienie	2021	2022	2023
Szkoła Podstawowa im. św. Stanisława Kostki w Szczytnie	234	235	244
Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Kroczewie	170	202	189
Szkoła Podstawowa im. Wł. St. Reymonta w Stróżewie	131	128	120
Szkoła Podstawowa im. ks. Jana Twardowskiego w Kamienicy	141	116	113
RAZEM	676	681	666

Źródło: Raport o stanie gminy Załuski za lata 2021-2023

Na poniższym wykresie przedstawione zostały wyniki egzaminu ósmoklasisty uczniów z gminy Załuski w porównaniu do średniej dla powiatu płońskiego oraz województwa mazowieckiego. Z zebranych danych wynika, że młodzi mieszkańcy Gminy uzyskali najniższe wyniki w przypadku matematyki (48,8%), a najwyższe z języka angielskiego (60,7%). W przypadku języka polskiego wyniki były bardzo zbliżone – uczniowie z Gminy uzyskali średni wynik 57,4%, co jest nieznacznie niższą wartością w porównaniu z powiatem (57,6%) i województwem (57,5%). Biorąc pod uwagę egzamin z matematyki, średni wynik w Gminie wyniósł 48,8%, co stanowi najwyższy wynik w porównaniu do średniej powiatowej i wojewódzkiej, które wyniosły odpowiednio 48,8% i 48,6%. W przypadku języka angielskiego uczniowie z terenu gminy Załuski uzyskali średni wynik 60,7%, co stanowi lepszy rezultat niż dla powiatu płońskiego (57,5%) ale jednocześnie nieco niższy od wyniku województwa mazowieckiego (64,4%).

Wykres 5. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2023 roku uczniów z gminy Załuski, powiatu płońskiego i województwa mazowieckiego

Źródło: <https://mapa.wyniki.edu.pl/>

Gmina Załuski systematycznie prowadzi działania w zakresie doposażania placówek oświatowych w niezbędne materiały edukacyjne, pomoce dydaktyczne oraz sprzęt sportowy, a także modernizacji obiektów, podnosząc tym samym jakość kształcenia i zapewniając odpowiednie warunki edukacyjne. W placówkach oświatowych stale są organizowane projekty i programy o zróżnicowanej tematyce.

Kultura, sport i rekreacja

Główną instytucją działającą w zakresie kultury na terenie Gminy jest **Gminna Biblioteka Publiczna w Załuskach**, będąca samorządową jednostką kultury i pełniąca zadania dotyczące rozwoju i zaspokajaniu potrzeb czytelniczych, informacyjnych i kulturalno-oświatowych mieszkańców. Biblioteka realizuje podstawowe działania statutowe w zakresie gromadzenia, opracowywania i udostępniania zbiorów oraz w zakresie promocji książki, biblioteki i czytelnictwa wśród lokalnej społeczności.

GBP w omawianym okresie uczestniczyła w programie „Legimi – konsorcjum mazowieckie”, zapewniając mieszkańcom bezpłatny dostęp do cyfrowej wypożyczalni książek. Jednostka bierze również czynny udział w ogólnopolskich projektach, w tym m.in. *Narodowe Czytanie „Nad Niemnem”* oraz „Mała książka – wielki człowiek”. GBP odpowiada również za organizację wielu wydarzeń – w 2023 roku odbyły się m.in. cykliczne lekcje biblioteczne i warsztaty dla dzieci ze szkół z terenu Gminy, spotkanie autorskie z Edytą

i Robertem Zarębskimi pt. „Śpiewająca biblioteka”, czy też warsztaty „Tradycyjne ozdoby świąteczne” dla dzieci w wieku 6-12 lat. Ponadto placówka współorganizowała „Kino letnie” w Parku Podworskim w Kroczewie, uroczystość upamiętniającą Ignacego Ambroziaka, Władysława Muchowskiego, Stefana i Stanisławy Trzczańskich w ramach programu „Zawołani po imieniu”, a także „Piknik z kocykiem” z okazji otwarcia Parku Podworskiego w Kroczewie.

Zasoby GBP są stale uzupełniane ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu „Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa 2.0”.

Na przestrzeni lat dostrzegalny jest spadek liczby użytkowników GBP – zarówno w 2021 roku, jak i w 2022 roku było to 456 osób, z kolei w ostatnim roku poddanym analizie – 370. Odwrotne tendencje widoczne są w przypadku liczby wypożyczonych woluminów: w 2021 roku było to 8 089 pozycji, w 2022 roku – 8 107, z kolei w 2023 roku – 8 548. Szczegółowe dane przedstawia poniższa tabela.

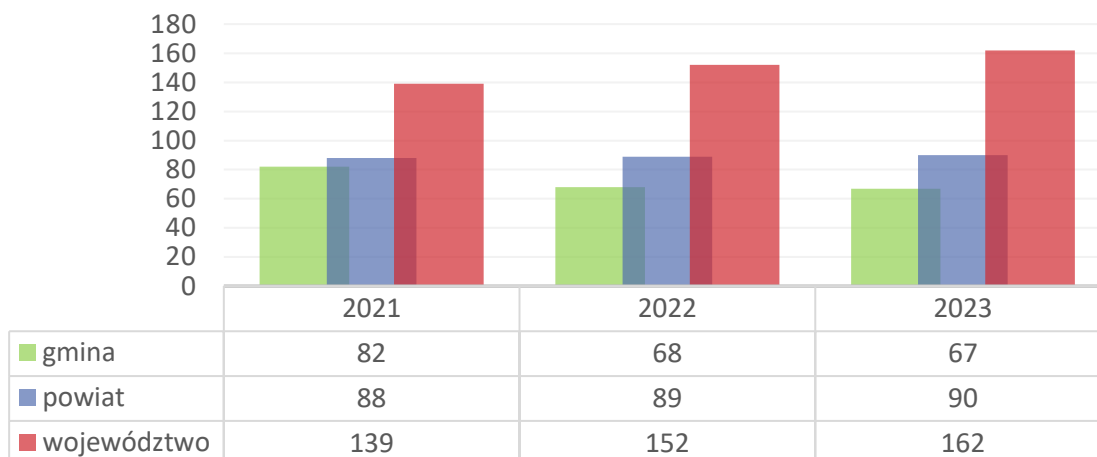
Tabela 5. Dane dotyczące działalności GBP w Załuskach w latach 2021-2023

	2021	2022	2023
liczba użytkowników	456	456	370
liczba wypożyczonych woluminów	8 089	8 107	8 548

Źródło: Raport o stanie gminy Załuski za 2021, 2022 i 2023 rok

Poniższy wykres prezentuje dostępne dane w zakresie liczby czytelników bibliotek publicznych na 1 000 ludności w gminie Załuski, powiecie płońskim oraz województwie mazowieckim w latach 2021-2023. Na podstawie danych statystycznych widać, że liczba czytelników w Gminie na przestrzeni analizowanych lat ulegała stopniowemu spadkowi. Należy podkreślić, iż na przestrzeni analizowanych lat liczba czytelników bibliotek publicznych w Gminie w przeliczeniu na 1 000 ludności zawsze przyjmowała niższe wartości zarówno względem powiatu, jak i województwa. Szczegółowe dane przedstawiono na poniższym wykresie.

Wykres 6. Czytelnicy bibliotek publicznych na 1 000 ludności w gminie Załuski, powiecie płońskim oraz województwie mazowieckim w latach 2021-2023

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Na terenie gminy Załuski działa Ludowy Klub Sportowy „Korona” Karolinowo z licznymi osiągnięciami sportowymi. Prowadzone są nie tylko treningi dla zawodników, ale również zajęcia dla dzieci z terenu Gminy.

W 2023 roku regularnie odbywały się zawody sportowe dla uczniów szkół podstawowych, a już po raz trzeci zorganizowano dzień sportu dedykowany dzieciom i młodzieży. W tymże roku we współpracy ze Stowarzyszeniem „Płońscy Patriotci”, odbył się Bieg Wiosny. Dodatkowo, na terenie Gminy zorganizowano liczne zawody kolarskie, które przyciągnęły wielu uczestników.

Przez Gminę Załuski przebiegają dwa szlaki rowerowe:

- ▶ **Szlak I:** trasa obejmuje 16 miejscowości, rozpoczynając się w Kroczewie. Ma długość około 30 km, a jej przejazd zajmuje średnio 2 godziny;
- ▶ **Szlak II:** trasa prowadzi przez 14 miejscowości, zaczynając w Załuskach. Jej długość wynosi również około 30 km, a czas przejazdu to około 2 godziny.

Oba szlaki przebiegają drogami publicznymi, w tym zarówno drogami asfaltowymi, jak i żwirowymi. Trasy zostały wyposażone w oznakowanie kierunkowe oraz tablice informacyjne, przedstawiające mapy, opisy ciekawych miejsc, zabytków oraz form przyrody znajdujących się wzdłuż tras.

Jednym z charakterystycznych obiektów na terenie gminy jest Park podworski w Kroczewie, powstały w II połowie XIX w. Jest on przykładem nizinnego założenia krajobrazowego, z dwoma stawami połączonymi kanałem. Obszar parku, o powierzchni przekraczającej 8 ha, stanowi ważny element dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego regionu. Realizacja projektu „Ożywienie potencjału turystycznego Gminy Załuski poprzez poprawę walorów użytkowych parku podworskiego w Kroczewie” w 2022 roku umożliwiła zachowanie lokalnego dziedzictwa kulturowego.

Opieka zdrowotna

W zakresie opieki zdrowotnej w 2023 roku na terenie Gminy działalność prowadził Kontraktowy Ośrodek Zdrowia w Załuskach.

Z danych GUS wynika, iż w gminie Załuski w 2023 roku w ramach podstawowej opieki zdrowotnej udzielono łącznie 16 299 porad. Oznacza to, że na 1 mieszkańca Gminy udzielono wówczas 3,0 porad. Jest to wartość nieco mniejsza od liczby porad w przeliczeniu na 1 mieszkańca powiatu płońskiego, która wynosiła w omawianym roku 4,8.

Tabela 6. Dane statystyczne dotyczące publicznej opieki zdrowotnej w gminie Załuski w porównaniu do powiatu płońskiego w 2023 roku

wyszczególnienie	powiat	gmina
przychodnie	44	2
liczba porad w ramach POZ	400 685	16 299
porady podstawowej opieki zdrowotnej udzielone na 1 mieszkańca	4,8	3,0

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Bezpieczeństwo publiczne

Bezpieczeństwo publiczne jest to ogół warunków i instytucji chroniących życie, zdrowie, mienie obywateli oraz majątek ogólnonarodowy, ustrój i suwerenność państwa przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego. Bezpieczeństwo publiczne umożliwia sprawne funkcjonowanie społeczeństwa.

W Gminie w ramach zapewnienia bezpieczeństwa i porządku funkcjonuje **Posterunek Policji w Załuskach**. Poza pełnieniem obowiązków z zakresu swojej podstawowej służby, podejmują oni również działalność profilaktyczną na terenie Gminy. Ochronę

przeciwpożarową w Gminie zapewnia **5 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych**, zlokalizowanych w miejscowościach: Kroczewo, Nowe Wrońska, Smulska, Szczytno oraz Załuski. W podstawowy zakres działalności OSP wchodzi ochrona przeciwpożarowa i usuwanie skutków klęsk żywiołowych, jednakże członkowie jednostek OSP zabezpieczają także imprezy sportowe oraz kulturalne organizowane na terenie Gminy. Biorą również aktywny udział w życiu społeczno-kulturowym, m.in. poprzez uczestniczenie w obchodach świąt narodowych, czy też współorganizowanie wydarzeń i uroczystości gminnych.

Uwarunkowania w zakresie ekonomii społecznej

Na przestrzeni dekad zmieniały się sposoby zarządzania w biznesie i administracji, a co za tym idzie – funkcja jednostki w wewnętrznym systemie. W wyniku koncentracji na wynikach, coraz mniejszą rolę w strukturach organizacyjnych pełnił człowiek, a w efekcie zwiększyła się skala wykluczenia społecznego. Narastanie nierówności społecznych wpłynęło na konieczność intensyfikacji oddolnych działań podejmowanych przez środowiska dotknięte nimi, na kanwie czego zainicjowany został ruch spółdzielczy, umożliwiający całym grupom społecznym zaspokojenie podstawowych potrzeb, a u jego podstaw leżała podmiotowość jednostki oraz wartość pracy indywidualnej. Ówczesne przesłanki umożliwiły wykreowanie się ekonomii społecznej znanej obecnie, czyli ekonomii skoncentrowanej na jednostce i oddziaływaniu społecznym, zarządzanej w sposób autonomiczny i partycypacyjny oraz wykazującej nadrzędność świadczenia usług dla członków, pracowników lub wspólnoty ponad bezwzględnym zyskiem⁷.

Ekonomia społeczna prowadzona jest przez szereg podmiotów, wśród których znajdują się organizacje pozarządowe wskazane w art. 3 ust. 2 ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie, tj. stowarzyszenia, fundacje i prowadzone przez nie jednostki reintegracyjne, a także w art. 3 ust. 3, w tym spółdzielnie socjalne, spółki non profit, stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego, itp. Obecnie rozwijający się sektor ekonomii społecznej wpisuje się zarówno w politykę gospodarczą, poprzez wzmocnienie przedsiębiorczości mieszkańców gmin i powiatów oraz konkurencyjności lokalnych podmiotów, jak i politykę społeczną, gdyż odpowiednie wykorzystanie potencjału PES

⁷ Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej, str. 10

umożliwia aktywizację zawodową, rozwój turystyki, kultury czy mieszkalnictwa, a także reintegrację osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Wśród podmiotów ekonomii społecznej wyszczególnia się podmioty ekonomii solidarnej, których celem działania jest w szczególności aktywizacja zawodowa i integracja społeczna, w tym reintegracja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz rehabilitacja społeczna i zawodowa osób z niepełnosprawnościami.

Rysunek 3. Klasyfikacja podmiotów ekonomii społecznej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. *Ekonomia Solidarności Społecznej*

Podmioty ekonomii społecznej prowadzą szeroką działalność na rzecz lokalnej społeczności i grup zagrożonych lub doświadczających wykluczenia społecznego. Doświadczenie wynikające z podejmowanych działań umacnia przyzwolenie tych podmiotów do powzięcia części odpowiedzialności za kierunek i kształt lokalnej polityki społecznej. W dotychczasowych praktykach wiodącą formą współpracy międzyinstytucjonalnej w tym obszarze było zlecanie zadań publicznych oraz usług społecznych odpowiednim fundacjom i stowarzyszeniom, niemniej wraz z rozwojem sektora ES zasadne jest włączenie wszystkich jego podmiotów do tworzenia lokalnych rozwiązań, w tym w zakresie rozpoznawania problemów społecznych, opracowywania dokumentów strategicznych, wdrażania działań i ich oceny.

Rysunek 4. Obszary współpracy międzyinstytucjonalnej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Model współpracy administracji publicznej i organizacji pozarządowych, ISP, 2019

W świetle ustawy o ekonomii społecznej rozszerzona została sfera zadań publicznych możliwych do realizacji przez organizacje pozarządowe, która dała im możliwość działalności na rzecz podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych, z kolei ustawa o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych uregulowała kwestie obszarów usług możliwych do realizacji przez PES w ramach otwartych konkursów ofert, małych grantów oraz w oparciu o prawo zamówień publicznych. Korelacja ustawy o ekonomii społecznej, ustawy o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych oraz o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie kreuje obraz szerokiego spektrum działalności i inicjatyw możliwych do podjęcia przez PES w ramach realizacji zadań publicznych i usług społecznych, wśród których znajduje się 14 obszarów usług oraz 43 sfery zadań. Zdefiniowane poniżej usługi społeczne są ściśle związane z katalogiem zadań w ramach pożytku publicznego.

Tabela 7. Zakres usług społecznych i przypisane do nich zadania publiczne

Ip.	katalog usług społecznych z zakresu:	zadania publiczne w obszarze:
1.	Polityki prorodzinnej	<ul style="list-style-type: none"> • działalności na rzecz rodziny, macierzyństwa, rodzicielstwa, upowszechniania i ochrony praw dziecka
2.	Wspierania rodziny	<ul style="list-style-type: none"> • wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej
3.	Systemu pieczy zastępczej	<ul style="list-style-type: none"> • działalności na rzecz dzieci i młodzieży, w tym wypoczynku dzieci i młodzieży
4.	Pomocy społecznej	<ul style="list-style-type: none"> • wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej
5.	Promocji i ochrony zdrowia	<ul style="list-style-type: none"> • pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób
6.	Wspierania osób niepełnosprawnych	<ul style="list-style-type: none"> • ochrony i promocji zdrowia, w tym działalności leczniczej
7.	Edukacji publicznej	<ul style="list-style-type: none"> • działalności na rzecz osób niepełnosprawnych
8.	Przeciwdziałania bezrobociu	<ul style="list-style-type: none"> • nauki, szkolnictwa wyższego, edukacji, oświaty i wychowania
9.	Kultury	<ul style="list-style-type: none"> • promocji zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy
10.	Kultury fizycznej i turystyki	<ul style="list-style-type: none"> • kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego
11.	Pobudzania aktywności obywatelskiej	<ul style="list-style-type: none"> • wspierania i upowszechniania kultury fizycznej, turystyki i krajoznawstwa
12.	Mieszkalnictwa	<ul style="list-style-type: none"> • działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych
13.	Ochrony środowiska	<ul style="list-style-type: none"> • upowszechniania i ochrony wolności i praw człowieka oraz swobód obywatelskich, a także działań wspomagających rozwój demokracji
14.	Reintegracji zawodowej i społecznej	<ul style="list-style-type: none"> • udzielania nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego
15.	Mieszkalnictwa	<ul style="list-style-type: none"> • upowszechniania i ochrony praw konsumentów
16.	Ochrony środowiska	<ul style="list-style-type: none"> • tworzenia warunków do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej
17.	Ochrony środowiska	<ul style="list-style-type: none"> • ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego
18.	Reintegracji zawodowej i społecznej	<ul style="list-style-type: none"> • działalności na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym
19.	Reintegracji zawodowej i społecznej	<ul style="list-style-type: none"> • działalności wspomagającej rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości
20.	Reintegracji zawodowej i społecznej	<ul style="list-style-type: none"> • rewitalizacji
21.	Reintegracji zawodowej i społecznej	<ul style="list-style-type: none"> • działalności na rzecz organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3
22.	Reintegracji zawodowej i społecznej	<ul style="list-style-type: none"> • działalności na rzecz podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych

Źródło: opracowanie własne

Wśród zadań publicznych wskazanych do realizacji przez organizacje pozarządowe znajdują się dodatkowo działania w obszarze wzmocnienia integralności społeczności lokalnej, zapewnienia bezpieczeństwa, wsparcia grup wykluczonych i mniejszościowych oraz przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym.

Ważnym aspektem różniącym usługi społeczne od zadań publicznych realizowanych przez PES jest sposób, w jaki dany podmiot otrzymuje je do realizacji. W przypadku zadań publicznych różni się ich 5, w tym:

- ▶ otwarty konkurs ofert,
- ▶ „małe granty” (tryb pozakonkursowy),
- ▶ zlecenie realizacji zadania publicznego z pominięciem otwartego konkursu ofert przez organ administracji publicznej w razie wystąpienia klęski żywiołowej, katastrofy naturalnej lub awarii technicznej,
- ▶ zlecenie realizacji zadania publicznego z pominięciem otwartego konkursu ofert przez Prezesa Rady Ministrów ze względu na ważny interes społeczny lub publiczny,
- ▶ zlecenie realizacji zadania publicznego z pominięciem otwartego konkursu na podstawie samodzielnie złożonej oferty.

Realizacja usług społecznych następuje poprzez zlecenie zadań w formie:

- ▶ zlecenia usług,
- ▶ zlecenia instytucji,
- ▶ bonu na aktywność (regranting),
- ▶ kooperacyjnego rozwiązania problemów.

Na terenie gminy Załuski w 2023 roku zarejestrowane były **452 podmioty gospodarki narodowej**, w tym 19 stowarzyszeń i organizacji społecznych oraz 3 fundacje. Na przestrzeni lat liczba stowarzyszeń i organizacji społecznych utrzymywała się na względnie stałym poziomie (18 w roku bazowym oraz 19 zarówno w 2022 roku, jak i w 2023 roku), z kolei dostrzegalny jest stopniowy wzrost liczby fundacji z 1 w 2021 roku do 3 w ostatnim roku poddanym analizie. Szczegółowe dane przedstawiono w kolejnej tabeli.

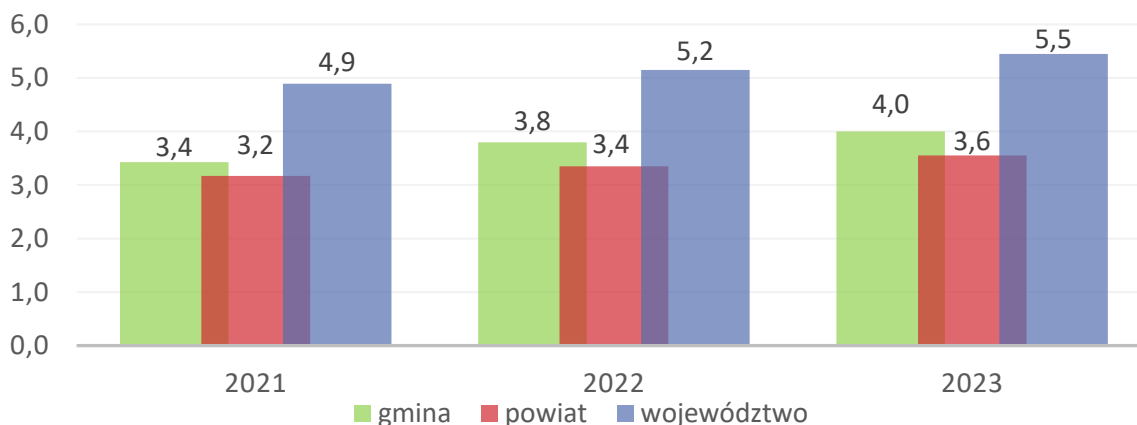
Tabela 8. Ogólna liczba podmiotów gospodarki narodowej, fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w gminie Załuski na przestrzeni lat 2021-2023

wyszczególnienie	2021	2022	2023
liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej, w tym:	429	435	452
fundacje	1	2	3
stowarzyszenia i organizacje społeczne	18	19	19

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Wskaźnik fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1 000 mieszkańców w gminie Załuski w 2023 roku wyniósł 4,00 i tym samym był najwyższy na przestrzeni omawianych lat. W omawianym okresie powyższy wskaźnik w Gminie przyjmował wyższe wartości względem powiatu, jednakże niższe niż w przypadku województwa. Szczegółowe dane przedstawiono na poniższym wykresie.

Wykres 7. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1 000 mieszkańców w gminie Załuski, powiecie płońskim i województwie mazowieckim na przestrzeni lat 2021-2023

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

W kontekście prawidłowości i efektywności prowadzenia działań w Gminie, niezwykle istotnym potencjałem jest kadra Urzędu Gminy oraz jednostek organizacyjnych (GOPS, placówki oświatowe itp.). System realizacji zadań publicznych determinuje całokształt działań rozwojowych, w szczególności planowania i realizowania inwestycji, w tym finansowanych ze środków zewnętrznych, wdrażania nowych metod zarządczych oraz obsługi klientów (mieszkańców, przedsiębiorców, inwestorów, turystów itp.).

Na terenie Gminy działają następujące stowarzyszenia:

- ▶ Ochotnicza Straż Pożarna w Załuskach,
- ▶ Ochotnicza Straż Pożarna w Smulskach,
- ▶ Ochotnicza Straż Pożarna w Kroczewie,
- ▶ Ochotnicza Straż Pożarna w Nowych Wrońskach,
- ▶ Ochotnicza Straż Pożarna w Szczytnie,
- ▶ Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Kroczewa i Okolic,
- ▶ Stowarzyszenie Promocji Oświaty i Kultury „Mały Miś”,
- ▶ Stowarzyszenie „Czyste i zdrowe Koryciska”,
- ▶ Towarzystwo Przyjaciół Załusk,
- ▶ Koło Emerytów, Rencistów i Inwalidów w Załuskach,
- ▶ Stowarzyszenie Kobiet Gminy Załuski,
- ▶ Stowarzyszenie Kobiet "Karolina" z Karolinowa,
- ▶ LKS GZ „Korona” Karolinowo,
- ▶ Fundacja „Daję Nadzieję”,
- ▶ Fundacja „Nuty Serca”,
- ▶ KGW Sielskie Stróżewo.

Na terenie Gminy nie funkcjonują żadne przedsiębiorstwa społeczne.

Gminny system pomocy społecznej

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości⁸.

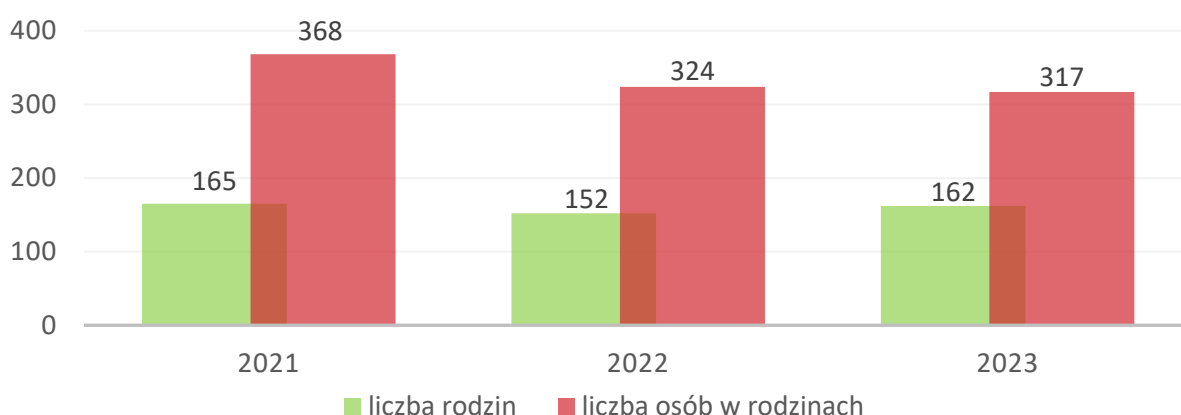
Główną jednostką wykonującą zadania z zakresu pomocy społecznej na terenie Gminy jest **Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Załuskach**. Zadania Ośrodka wynikają wprost z ustawy o pomocy społecznej. GOPS realizuje zadania własne Gminy, zadania zlecone Gminie przez administrację rządową z zakresu pomocy społecznej, zadania wynikające z rozeznaczonych potrzeb Gminy bądź z rządowych programów pomocowych na podstawie i w granicach obowiązujących aktów prawnych. Ośrodek realizując zadania

⁸ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1283 z późn. zm.).

zlecone z zakresu administracji rządowej kieruje się ustaleniami przekazanymi przez wojewodę. Wykonując zadania własne Gminy w zakresie pomocy społecznej kieruje się natomiast ustaleniami Wójta oraz uchwałami Rady Gminy.

W 2023 roku pomocą społeczną objęte były 162 rodziny, w 2022 roku były to 152 rodziny, natomiast w 2021 roku – 165 rodzin. Spadkowi uległa liczba osób w rodzinach, które korzystały z pomocy społecznej – w ostatnim roku poddanym analizie było to 317 osób, w 2022 roku – 324 osoby, natomiast w roku bazowym – 368.

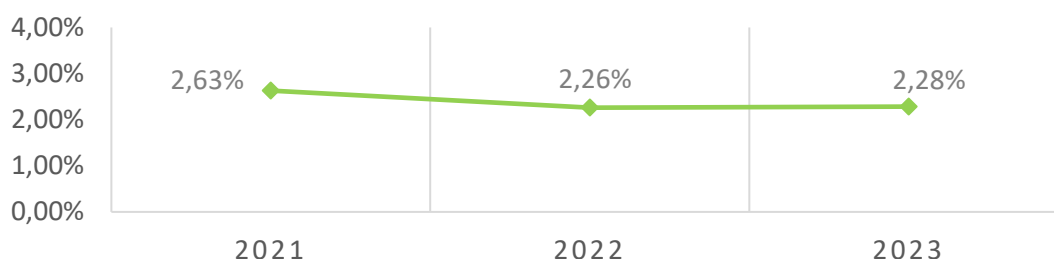
Wykres 8. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w gminie Załuski w latach 2021-2023

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok

Liczba osób pobierających świadczenia pomocy społecznej na 1 000 mieszkańców określana jest jako wskaźnik deprivacji lokalnej. Na przestrzeni lat 2021-2023 wartość tego wskaźnika w Gminie ulegała wahaniom: w 2021 roku było to 2,63%, w 2022 roku – 2,26%, natomiast w ostatnim roku poddanym analizie 2,28%.

Wykres 9. Wskaźnik deprivacji lokalnej na przestrzeni lat 2021-2023

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok

Poniższa tabela przedstawia liczbę osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na ekonomiczne grupy wieku i płeć. Z danych tych wynika, iż w 2023 roku korzystających z tego typu pomocy było 46 osób w wieku przedprodukcyjnym, 74 osoby w wieku produkcyjnym oraz 28 osób w wieku poprodukcyjnym. Pod względem płci widoczna jest niewielka dysproporcja – korzystających z pomocy społecznej kobiet było mniej niż mężczyzn (liczba kobiet – 73, liczba mężczyzn – 75). Analizując dynamikę zmian na przestrzeni lat 2021-2023 dostrzec można niewielki spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym oraz poprodukcyjnym, a także wahania liczby osób w wieku produkcyjnym. Biorąc pod uwagę ogólną liczbę osób korzystających z pomocy społecznej w analizowanym okresie, widoczna jest tendencja spadkowa. Szczegółowe dane przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 9. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć według liczby wypłaconych świadczeń w latach 2021-2023

wiek	2021		2022		2023	
	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety
0-17	50	24	48	24	46	22
produkcyjny	94	47	100	52	74	34
poprodukcyjny	29	21	29	21	28	17
ogółem	173	92	177	97	148	73

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021, 2022 i 2023 rok

W 2023 roku świadczenia pieniężne zostały udzielone 62 mieszkańcom gminy Załuski, natomiast świadczenie niepieniężne 69 osobom. Na przestrzeni omawianych lat widoczne są wahania liczby osób pobierających świadczenia niepieniężne, natomiast w zakresie wydanych świadczeń pieniężnych zaobserwować można tendencję spadkową. Dane statystyczne przedstawia poniższa tabela.

Tabela 10. Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych w latach 2021-2023

wyszczególnienie	2021	2022	2023
świadczenie niepieniężne	87	65	69
świadczenie pieniężne	71	66	62

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok

Osoby długotrwale korzystające z pomocy społecznej to te, które w ciągu ostatnich 3 lat (36 miesięcy) były zarejestrowane w systemie świadczeń pomocy społecznej przez co najmniej 18 miesięcy. Na przestrzeni ostatnich trzech lat, ogólna liczba osób długotrwale pobierających świadczenie ulegała spadkowi: w roku 2021 było to 68 osób, w 2022 roku – 56 mieszkańców Gminy, z kolei w 2023 roku – 51. Biorąc pod uwagę podział na płeć, w analizowanym okresie dostrzegalna jest wyraźna przewaga kobiet. Szczegółowe dane przedstawiono w kolejnej tabeli.

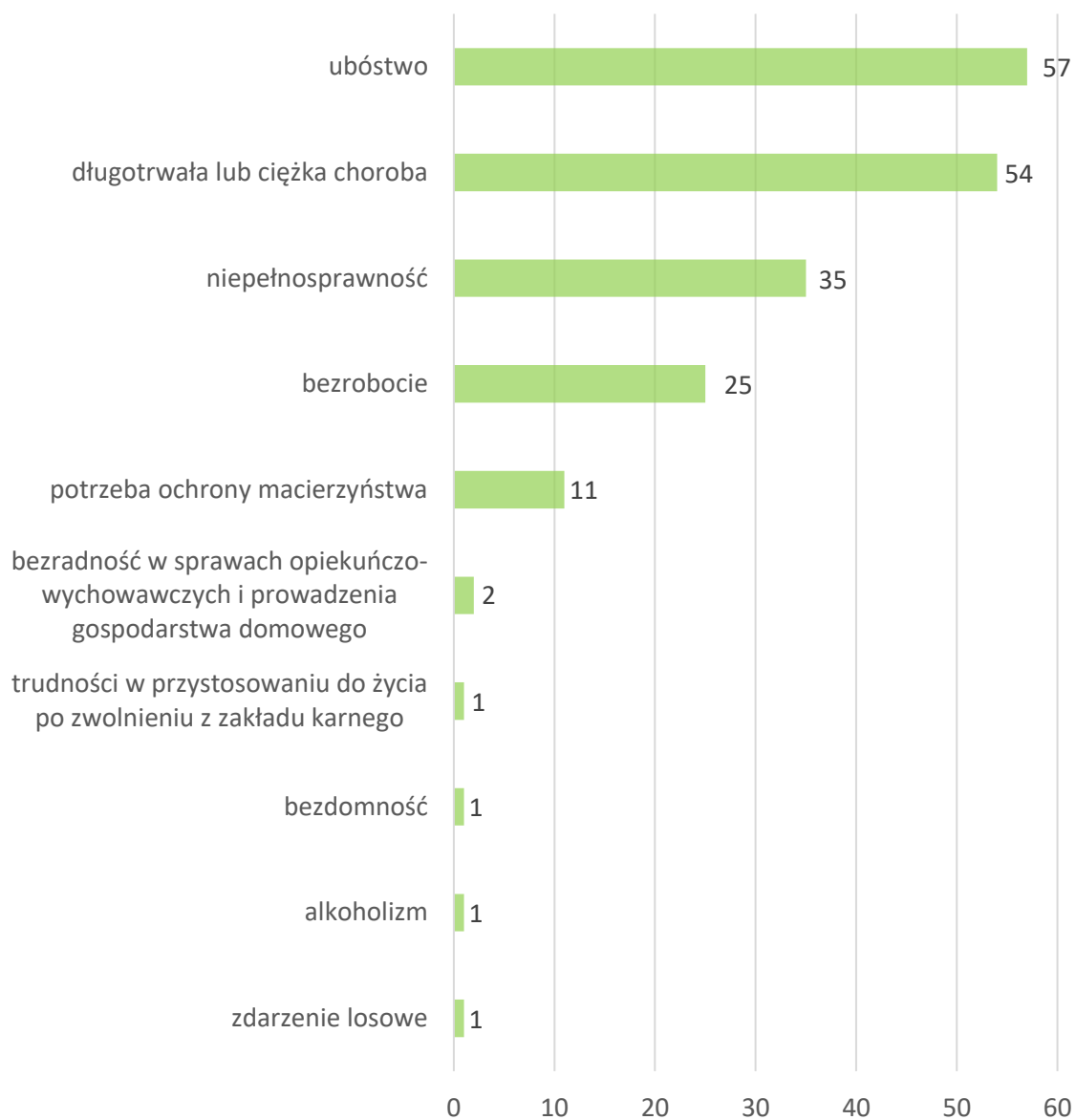
Tabela 11. Liczba osób długotrwale pobierających świadczenie w podziale na płeć w latach 2021-2023

płeć	2021	2022	2023
kobiety	42	34	32
mężczyźni	26	22	19
ogółem	68	56	51

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022 i 2023 rok

W 2023 roku najczęstszym powodem przyznawania pomocy społecznej w gminie Załuski było ubóstwo – z tego powodu pomoc otrzymało 57 rodzin. Na drugim miejscu pod względem liczby rodzin, którym udzielono pomocy społecznej znajdowała się długotrwała lub ciężka choroba (54 rodziny), natomiast na trzecim – niepełnosprawność (35 rodzin). 25 rodzin skorzystało z pomocy społecznej z powodu bezrobocia, 11 – z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa, a 2 – z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. Ponadto, pomocy udzielano również pojedynczym rodzinom z powodu trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, alkoholizmu oraz zdarzenia losowego. Wsparcie ze strony GOPS otrzymał również 1 mieszkaniec Gminy, będący w kryzysie bezdomności. Szczegółowe dane na temat powodów udzielania świadczeń w 2023 roku przedstawia kolejny wykres.

Wykres 10. Powody udzielania świadczeń w 2023 roku (liczba rodzin)

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok

Zasoby instytucjonalne w zakresie rozwiązywania problemów społecznych

Poniżej przedstawione zostały zasoby instytucjonalne w zakresie rozwiązywania problemów społecznych funkcjonujące na terenie gminy Załuski. Należą do nich:

- ▶ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Załuskach,
- ▶ Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- ▶ Zespół Interdyscyplinarny,
- ▶ Urząd Gminy Załuski,
- ▶ Gminna Biblioteka Publiczna w Załuskach,
- ▶ Posterunek Policji w Załuskach,
- ▶ placówki ochrony zdrowia,
- ▶ placówki oświatowe i zapewniające instytucjonalną opiekę nad dzieckiem do lat 3,
- ▶ organizacje pozarządowe, kościoły oraz inne podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (NGO).

Należy zaznaczyć, iż istotnymi partnerami w realizacji działań dotyczących rozwiązywania problemów społecznych są: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Płońsku, Poradnia Psychologiczno–Pedagogiczna w Płońsku oraz Powiatowy Urząd Pracy w Płońsku.

Sytuacja społeczna gminy Załuski

Na podstawie danych empirycznych przekazanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Załuskach, danych Głównego Urzędu Statystycznego, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i innych, do każdego z obszarów wymienionych we wprowadzeniu do Strategii przeprowadzono analizy diagnostyczne (diagnoza sytuacji społecznej), w skład których wchodzi charakterystyka i skala problemu oraz podejmowane działania interwencyjne.

Wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do ich wypełniania. Prowadzony jest on za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego. Wsparcie rodziny polega w szczególności na:

1. wzmocnieniu roli i funkcji rodziny,
2. rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny,
3. podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny,
4. pomocy w integracji rodziny,
5. przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
6. dążeniu do reintegracji rodziny,
7. pracy z rodziną,
8. pomocy w opiece i wychowaniu dziecka (w tym pomocy finansowej).

Główną jednostką organizacyjną zajmującą się szeroko rozumianym wspieraniem rodziny jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Załuskach, który służy pomocą rodzinom z Gminy znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, prowadzi działania zmierzające do zaspokojenia niezbędnych ich potrzeb i umożliwiające życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. W dalszej części dokumentu przedstawione zostały

dane dotyczące liczby rodzin korzystających z pomocy i wsparcia instytucji zajmujących się wspieraniem rodziny oraz podejmowane przez te instytucje działania.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Załuskach realizuje zadania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 177 z późn. zm.), która kładzie nacisk na pracę z rodziną celem niedopuszczenia do odebrania dziecka. W związku z tym wprowadzona została **instytucja asystenta rodziny**, którego zadaniem jest poprawa całościowego funkcjonowania rodziny oraz udzielanie jej pomocy w wielu obszarach: socjalnym, psychologicznym, wychowawczym, czy też ekonomicznym.

W latach 2021-2023 GOPS w Załuskach zatrudniał 1 asystenta rodziny, z którego pomocy w roku bazowym korzystało 10 rodzin, w roku 2022 – 7, z kolei w ostatnim roku poddanym analizie – 6.

Tabela 12. Asystenci rodziny oraz liczba rodzin objętych ich wsparciem na przestrzeni lat 2021-2023

wyszczególnienie	2021	2022	2023
liczba asystentów rodziny	1	1	1
liczba rodzin	10	7	6

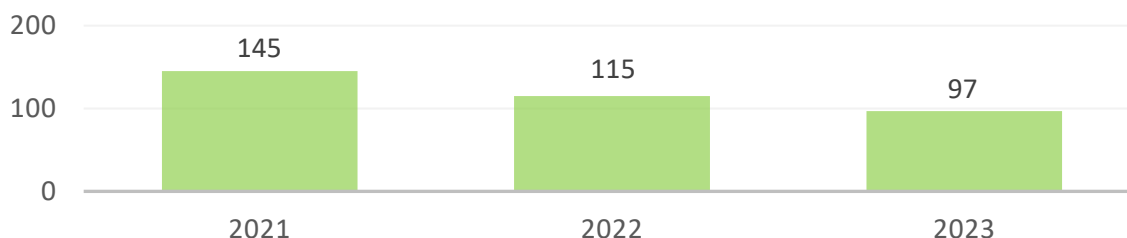
Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok

Zarówno w roku 2023, jak i w dwóch latach poprzednich w Gminie **nie było rodzin wspierających**, to znaczy takich, które mają za zadanie pomóc rodzinie w przewyżnianiu trudnych sytuacji życiowych (zakres działania obejmuje udzielanie wskazówek dotyczących sprawowania opieki i wychowania dzieci, kształtowania i wypełniania podstawowych ról społecznych, organizacji czasu rodziny, pomocy w nauce racjonalnego gospodarowania budżetem rodzinnym oraz prowadzenia gospodarstwa domowego).

Na kolejnym wykresie zaprezentowana została średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2021-2023. Można zauważyć, że ze świadczeń tych w 2023 roku korzystało średnio 97 rodzin, czyli o 33,1% mniej niż w roku 2021. W latach 2021-2023 dostrzegalny jest zatem systematyczny spadek średniomiesięcznej liczby rodzin korzystających z tego typu świadczeń, co ma związek

ze spadkiem wskaźnika przyrostu naturalnego na przestrzeni ostatnich lat, ale również niezmienną się w ostatnich latach poziomem kryterium dochodowego.

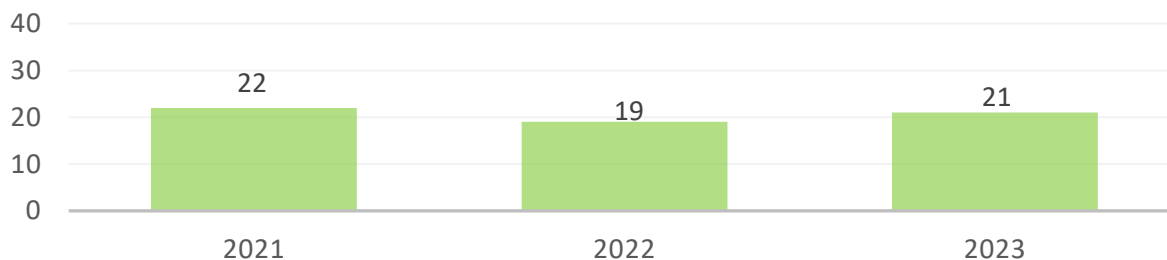
Wykres 11. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2021-2023

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok

W przypadku, gdy jeden z rodziców uchyla się od płacenia alimentów na rzecz dzieci, obowiązek ten jest realizowany z funduszu alimentacyjnego. Na przestrzeni omawianych lat widoczne są wahania liczby osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego: w 2021 roku było to 21 osób, w 2022 roku – 19, z kolei w 2023 roku – 21.

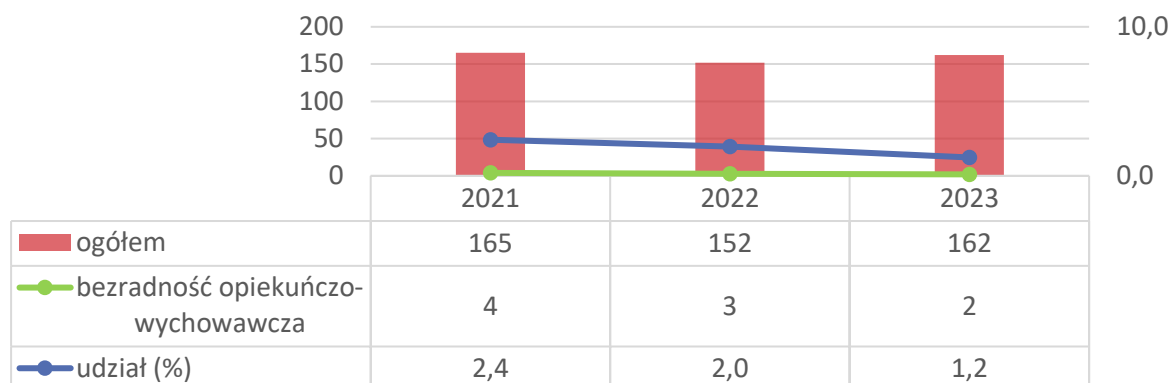
Wykres 12. Liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego na przestrzeni lat 2021-2023

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok

Na przestrzeni analizowanych lat, liczba rodzin na terenie gminy Załuski korzystających z pomocy GOPS z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych ulegała spadkowi: w 2021 roku były to 4 rodziny, w 2022 roku – 3, natomiast w ostatnim roku poddanym analizie – 2. Podobne tendencje dostrzegalne są w przypadku udziału rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności opiekuńczo-wychowawczej w ogóle rodzin korzystających z pomocy GOPS – spadek wartości kształtuje się na poziomie 1,2 pp. Szczegółowe dane przedstawiono na kolejnym wykresie.

Wykres 13. Rodziny, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2021-2023 oraz ich udział w ogóle korzystających z pomocy społecznej

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021, 2022 i 2023 rok

W latach 2021-2023 GOPS ponosił wydatki związane z odpłatnością za pobyt 1 dziecka w instytucjonalnej pieczy zastępczej. W przypadku kwoty przeznaczonej na ten cel, dostrzegalny jest jej systematyczny wzrost, kształtujący się na poziomie 28,0%. Szczegółowe dane przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 13. Kwota odpłatności za pobyt dzieci z terenu gminy Załuski w pieczy zastępczej w latach 2021-2023

wyszczególnienie	2021	2022	2023
liczba dzieci w pieczy zastępczej	1	1	1
kwota odpłatności (w złotych)	45 708,00	50 761,00	58 515,00

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022 i 2023 rok.

Jednym z elementów polityki prorodzinnej na terenie Gminy jest Karta Dużej Rodziny. Jej głównym celem jest promowanie modelu rodziny wielodzietnej, a także wzmocnienie szans rozwojowych dzieci wychowujących się w rodzinach wielodzietnych dzięki oferowanym ulgom oraz zniżkom przez podmioty publiczne i prywatne, które podpisały umowy z Ministerstwem Rodziny i Polityki Społecznej. Karta przysługuje rodzicom oraz małżonkom rodziców, którzy mają lub mieli na utrzymaniu łącznie nie mniej niż troje dzieci. W 2021 roku w Gminie wydano 29 kart w formie tradycyjnej oraz 29 kart w formie elektronicznej, w 2022 roku było to 78 kart wydanych w formie tradycyjnej oraz 29 kart w formie elektronicznej, z kolei w 2023 roku wydano 77 kart w formie tradycyjnej i 77 w formie elektronicznej⁹.

⁹ Sprawozdanie z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Załuskach za lata 2021-2023

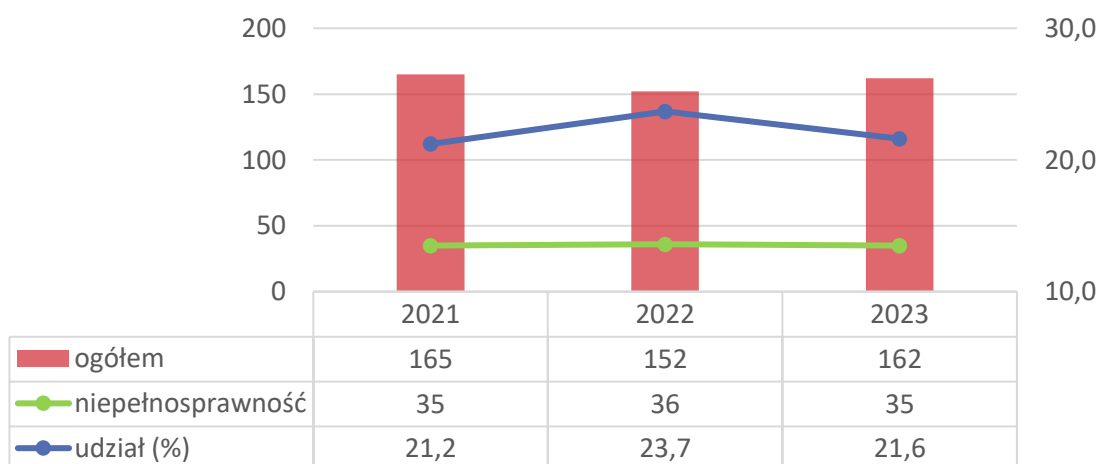
Wsparcie osób z niepełnosprawnością

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Dla potrzeb Strategii wykorzystano elementy definicji osoby z niepełnosprawnością z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych i przyjęto, że: osoby niepełnosprawne to osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnienie ról społecznych, a w szczególności wykonywanie pracy zawodowej. Osoby z niepełnosprawnością dzieli się według różnych kryteriów: rodzaju niepełnosprawności, okresu życia, w którym ona wystąpiła oraz stopnia niepełnosprawności. Warty podkreślenia jest fakt, że osoby z niepełnosprawnością tworzą bardzo niejednorodną grupę, w związku z czym działania na ich rzecz powinny być adresowane z uwzględnieniem specyfiki występujących schorzeń i dysfunkcji.

W 2023 roku ze wsparcia GOPS w Załuskach z powodu niepełnosprawności skorzystało 35 rodzin, co stanowi 21,6% wszystkich rodzin objętych wsparciem GOPS. Z prezentowanych danych wynika, że na przestrzeni lat 2021-2023 liczba rodzin korzystających z pomocy z powodu niepełnosprawności ulegała niewielkim wahaniom, podobnie jak ich udział w ogólnej liczbie rodzin będących beneficjentami GOPS. Szczegółowe dane przedstawiono na poniższym wykresie.

Wykres 14. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu niepełnosprawności w latach 2021-2023 oraz ich udział w ogóle korzystających z pomocy społecznej

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021, 2022 i 2023 rok

Kolejna tabela przedstawia dane dotyczące przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2021-2023. W omawianym okresie liczba przyznanych świadczeń oraz przeznaczana na nie kwota ulegały systematycznemu wzrostowi. W 2021 roku przyznano 307 świadczeń na łączną kwotę 66 263,00 zł, w 2022 roku liczba świadczeń wyniosła 337 na kwotę 72 738,00 zł, z kolei w 2023 roku kształtowała się na poziomie 339 świadczeń na kwotę 73 170,00 zł.

Tabela 14. Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2021-2023

wyszczególnienie	2021	2022	2023
liczba świadczeń	307	337	339
kwota świadczeń (zł)	66 263,00	72 738,00	73 170,00

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok

W latach 2021-2023 liczba przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych dla osoby z niepełnosprawnością w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności oraz przeznaczona na ten cel kwota wykazywały tendencje spadkowe. W 2021 roku przyznano 481 świadczeń na kwotę 103 819,00 zł, w 2022 roku – 458 na kwotę 98 855,00 zł, natomiast w 2023 roku – 409 na kwotę 88 279,00 zł.

Tabela 15. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności na przestrzeni lat 2021-2023

wyszczególnienie	2021	2022	2023
liczba świadczeń	481	458	409
kwota świadczeń (zł)	103 819,00	98 855,00	88 279,00

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok

W 2023 roku przyznano 421 świadczeń dla osób z niepełnosprawnością powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia, a kwota świadczeń kształtowała się na poziomie 90 869,00 zł. Na przestrzeni lat widoczna są wahania w ramach analizowanych uwarunkowań, a szczegółowe dane przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 16. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia na przestrzeni lat 2021-2023

wyszczególnienie	2021	2022	2023
liczba świadczeń	432	408	421
kwota świadczeń (zł)	93 243,00	88 063,00	90 869,00

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok

Kolejna tabela zawiera dane dotyczące przyznawanego na przestrzeni ostatnich lat specjalnego zasiłku opiekuńczego (liczba i kwota świadczeń). Zasiłek ten przysługuje w celu sprawowania stałej opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: koniecznością stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz koniecznością stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji.

W 2021 roku wypłacono 27 świadczeń z powyższego tytułu, w 2022 roku – 21, natomiast w ostatnim roku poddanym analizie – 7. Tendencja spadkowa widoczna jest również w przypadku kwoty przeznaczonej na tego typu świadczenia – szczegółowe dane w tym zakresie przedstawiono w kolejnej tabeli.

Tabela 17. Specjalny zasiłek opiekuńczy na przestrzeni lat 2021-2023

wyszczególnienie	2021	2022	2023
liczba świadczeń	27	21	7
kwota świadczeń (zł)	16 740,00	13 020,00	4 099,00

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok

Zadaniem gmin, które jest realizowane przez ośrodki pomocy społecznej jest również świadczenie **usług opiekuńczych** osobom chorym, samotnym oraz osobom z niepełnosprawnościami. Zakres usług obejmuje pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną i pielęgnacyjną oraz w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem. W omawianym okresie liczba osób korzystających z usług opiekuńczych ulegała wahaniom – w 2021 roku było to 17 osób, w 2022 roku – 14 mieszkańców Gminy, z kolei w 2023 roku z tego typu świadczeń korzystało 15 osób.

Tabela 18. Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych na przestrzeni lat 2021-2023

wyszczególnienie	2021	2022	2023
liczba osób	17	14	15

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok

Dla osób wymagających szczególnego wsparcia świadczone są **specjalistyczne usługi opiekuńcze**, które są dostosowane do potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności i są realizowane przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym. W latach 2021-2023 w gminie Załuski żaden mieszkaniec nie korzystał ze specjalistycznych usług opiekuńczych¹⁰.

W latach 2021-2023 na terenie Gminy nie funkcjonował asystent osobisty osoby niepełnosprawnej.

¹⁰ Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok.

Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień

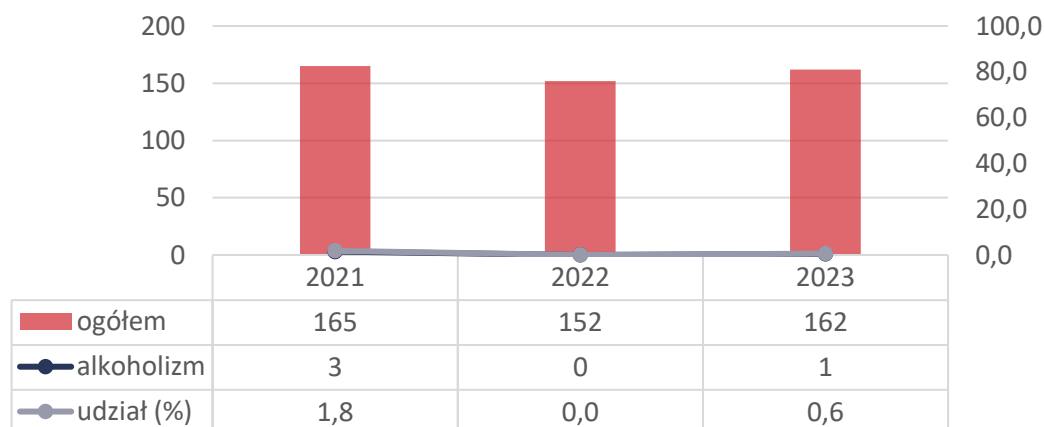
Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Alkoholizm jest problemem zdrowotnym i społecznym. Specjaliści z różnych profesji poszukują sposobu rozwiązywania tego problemu. Chcą poznać przyczyny powstawania alkoholizmu i działania, które mogłyby zapobiec rozprzestrzenianiu się tego zjawiska. Uzależnienie od alkoholu jest uznawane za chorobę spełniając trzy zasadnicze kryteria. Pierwsze kryterium dotyczy naruszonej równowagi między zdrowiem a patologią. Drugim kryterium jest swoista etiologia uzależnienia. Trzecim wskaźnikiem choroby są zmiany patologiczne, w których obecny jest czynnik fizyczny¹¹.

Działaniami określonymi w ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi zajmuje się Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Zadania przez nią podejmowane wynikają między innymi z gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii.

W 2023 roku ze wsparcia GOPS w Załuskach z powodu alkoholizmu korzystała 1 rodzina, co stanowi 0,6% wszystkich rodzin objętych wsparciem Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. Z prezentowanych danych wynika, że na przestrzeni lat 2021-2023 liczba rodzin korzystających z pomocy z powodu alkoholizmu ulegała wahaniom, podobnie jak ich udział w ogólnej liczbie rodzin będących beneficjentami GOPS. Szczegółowe dane przedstawiono na poniższym wykresie.

Wykres 15. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu alkoholizmu w latach 2021-2023 oraz ich udział w ogóle korzystających z pomocy społecznej

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021, 2022 i 2023 rok

¹¹ Kinney J., Leaton G., *Zrozumieć alkohol*, Warszawa 1996 r.

Ważną rolę w procesie przeciwdziałania uzależnieniom odgrywają działania podejmowane przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gminie, w ramach przysługujących jej uprawnień. W 2023 roku GKRPA liczyła 3 członków.

W 2023 roku członkowie GKRPA przeprowadzili rozmowy z 32 osobami z problemem alkoholowym oraz 7 członkami rodzin osób zmagających się z tym problemem. Jednocześnie w omawianym roku Komisja wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia wobec 5 mieszkańców Gminy. Na podstawie danych można dostrzec, iż liczba osób z problemem alkoholowym, z którymi przeprowadzono rozmowy ulegała wahaniom, z kolei w przypadku liczby członków rodzin osób z problemem alkoholowym z którymi przeprowadzono rozmowy, utrzymywała się ona na względnie stałym poziomie. Tendencje wzrostowe widoczne są natomiast w przypadku liczby osób, wobec których wystąpiono do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego: w latach 2021-2022 nie odnotowano takich przypadków, z kolei w ostatnim roku poddanym analizie było to 5 osób. Szczegółowe dane przedstawiono w kolejnej tabeli.

Tabela 19. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wobec osób uzależnionych w latach 2021-2023

wyszczególnienie	2021	2022	2023
liczba osób z problemem alkoholowym, z którymi przeprowadzono rozmowy	30	20	32
liczba członków rodzin osób z problemem alkoholowym, z którymi przeprowadzono rozmowy	8	7	7
liczba osób, wobec których wystąpiono do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	0	0	5

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2021 rok. Sprawozdania z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za 2022 rok i 2023 rok.

W 2023 roku na terenie Gminy funkcjonował Punkt Informacyjno-Konsultacyjny, działający ze środków pochodzących z koncesji przyznawanych na sprzedaż napojów alkoholowych (tzw. korkowe). Jego podstawową funkcją jest udzielanie konsultacji i poradnictwa dla osób zmagających się z problemem uzależnień, informowanie o szkodliwości substancji psychoaktywnych, możliwych sposobach leczenia, motywowanie

do podjęcia terapii, a także pomoc osobom uwikłanym w problem przemocy domowej. Punkt był czynny w miesiącu przez 25 godzin.

Punkt Informacyjno-Konsultacyjny na terenie gminy Załuski prowadzi działalność od 2022 roku. W 2023 roku w PIK udzielono porad 33 osobom z problemem alkoholowym, 10 dorosłym członkom rodziny osoby z problemem alkoholowym, 5 osobom doznającym przemocy domowej oraz 15 osobom stosującym przemoc domową. W stosunku do roku poprzedniego, odnotowano wzrost liczby osób z problemem alkoholowym, dorosłych członków rodziny osób z problemem alkoholowym, osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową. Biorąc pod uwagę liczbę osób z problemem narkotykowym oraz dorosłych członków ich rodzin można dostrzec, iż porad udzielono im jedynie w roku 2022, natomiast w 2023 roku nie odnotowano takich przypadków. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia kolejna tabela.

Tabela 20. Liczba osób, którym udzielono porad w Punkcie Informacyjno-Konsultacyjnym w latach 2022-2023

lp.	wyszczególnienie	2022	2023
1.	osoby z problemem alkoholowym	20	33
2.	dorośli członkowie rodziny osoby z problemem alkoholowym	7	10
3.	osoby doznające przemocy domowej	3	5
4.	osoby stosujące przemoc domową	6	15
5.	osoby z problemem narkotykowym	4	0
6.	dorośli członkowie rodziny osoby z problemem narkotykowym	5	0

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2021 rok. Sprawozdania z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za 2022 rok i 2023 rok

GKRPA zajmuje się także **profilaktyką zachowań ryzykownych**. W omawianym okresie w gminie Załuski nie realizowano programów profilaktycznych rekomendowanych w ramach Systemu Rekomendacji Programów Profilaktycznych i Promocji Zdrowia Psychicznego prowadzonego przez PARPA, KBdsPN (obecnie KCPU), ORE, IPiN.

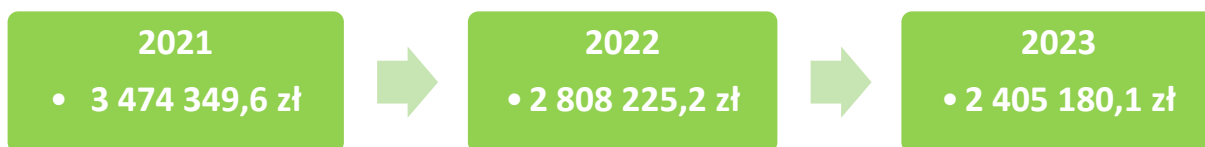
W ramach działań nie będących ustrukturyzowanymi programami profilaktycznymi, realizowano jednorazowe prelekcje, pogadanki, w których udział wzięło 100 uczniów, festyny i inne imprezy plenerowe (bez sportowych) z liczbą uczestników wynoszącą 50 osób, imprezy sportowe – turnieje, wyścigi, olimpiady (bez pozalekcyjnych zajęć sportowych), w których

uczestniczyło 60 osób, a także konkursy (plastyczne, literackie, muzyczne itp.) z udziałem 155 osób.

Należy również podkreślić, że w ramach innych programów profilaktycznych, w Gminie przeprowadzono zajęcia profilaktyczne oraz animacje w ramach projektu „Wolni od nałogów”, w których udział wzięło 500 uczniów, 20 nauczycieli/wychowawców oraz 65 rodziców¹².

W dalszej części przedstawione zostały dane dotyczące rynku napojów alkoholowych w gminie Załuski. W roku 2023 wartość alkoholu sprzedanego na terenie Gminy wyniosła łącznie 2 405 180,1 zł, w tym 1 880 809,0 zł o zawartości alkoholu do 4,5% (oraz piwa), 357 432,1 zł o zawartości alkoholu od 4,5% do 18% (z wyjątkiem piwa) oraz 166 939,0 zł o zawartości alkoholu powyżej 18%. W 2023 roku w stosunku do 2021 roku łączna wartość sprzedanego na terenie Gminy alkoholu uległa zmniejszeniu o 30,8%.

Rysunek 5. łączna wartość sprzedanego na terenie gminy Załuski alkoholu w latach 2021-2023

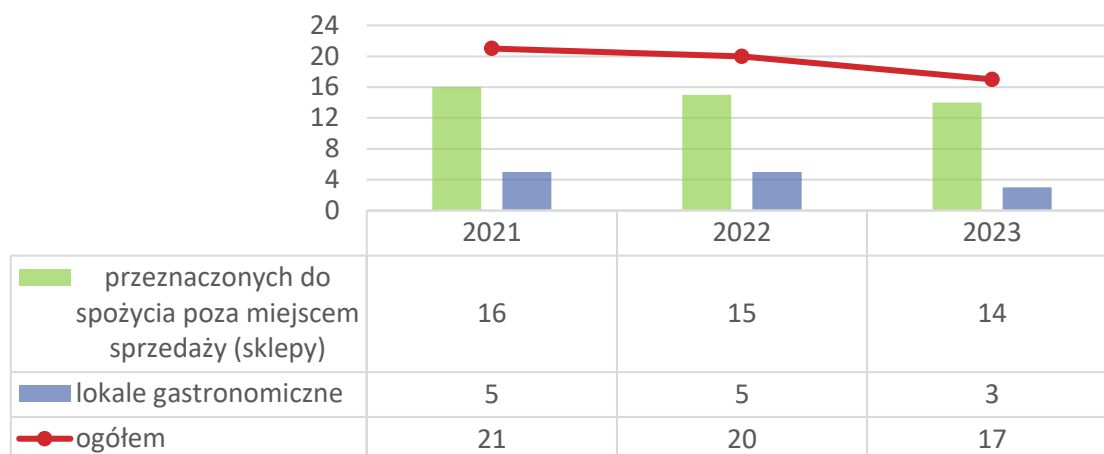

Źródło: Sprawozdania z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2021 rok. Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za 2022 rok i 2023 rok.

W 2023 roku na terenie gminy Załuski znajdowało się 17 punktów sprzedaży napojów alkoholowych, w tym 14 przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy) oraz 3 przeznaczone do spożycia w miejscu sprzedaży, tj. lokali gastronomicznych. Na przestrzeni analizowanych lat zauważyć można, że zarówno liczba sklepów, jak i lokali gastronomicznych uległa zmniejszeniu. Szczegółowe dane przedstawiono na poniższym wykresie.

¹² Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za 2023 rok.

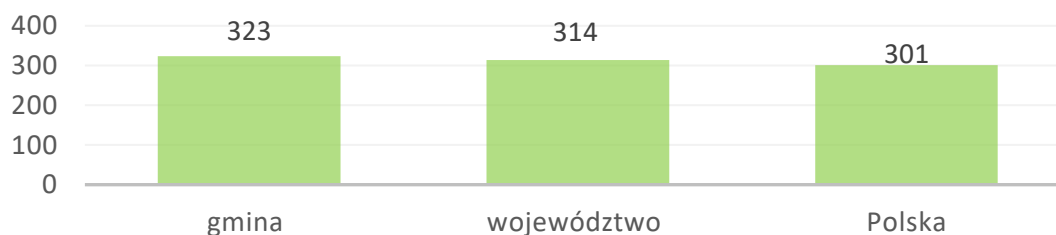
Wykres 16. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Załuski na przestrzeni lat 2021-2023

Źródło: Sprawozdania z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2021 rok. Sprawozdania z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za 2022 rok i 2023 rok.

Kolejną analizowaną kwestią dotyczącą rynku napojów alkoholowych jest liczba mieszkańców przypadająca na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Załuski, w porównaniu do województwa mazowieckiego oraz do całej Polski¹³. Jak wynika z obecnie dostępnych danych przedstawionych na kolejnym wykresie, liczba mieszkańców w Gminie przypadająca na jeden punkt jest nieco wyższa niż ma to miejsce w województwie mazowieckim oraz w porównaniu do średniej dla całego kraju, co świadczy o mniejszej dostępności do miejsc sprzedaży alkoholu na terenie Gminy.

Wykres 17. Liczba mieszkańców przypadająca na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Załuski, województwie mazowieckim i całej Polsce w 2022 roku

Źródło: KCPU-G1 - Sprawozdanie z działalności samorządów lokalnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień w 2022 r. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień w Polsce w samorządach lokalnych w 2022 roku. Zestawienia statystyczne.

¹³ Uwzględnione zostały dane dostępne na czas opracowania Strategii, tj. za 2022 rok.

Przeciwdziałanie przemocy domowej

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Przemoc to intencjonalne i celowe działanie człowieka mające na celu kontrolowanie i podporządkowanie drugiej osoby. Pod pojęciem przemocy domowej wg ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej należy rozumieć: „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej (...)”.

Przemoc jest jednym ze zjawisk współwystępujących z innymi problemami funkcjonowania rodziny. W celu rozwiązania problemu przemocy istnieje potrzeba podejmowania interwencji socjalnej i psychologicznej niezależnie od możliwości wdrożenia czynności prawnych. Działaniami mającymi na celu przeciwdziałanie przemocy domowej w gminie Załuski zajmuje się **Zespół Interdyscyplinarny**, którego celem funkcjonowania jest skoordynowanie wszystkich działań instytucji i organów zaangażowanych w niesienie pomocy osobom krzywdzonym oraz przeciwdziałanie przemocy domowej. W skład Zespołu Interdyscyplinarnego w Załuskach wchodzi obecnie przedstawiciele: Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Załuskach, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Załuskach, Kontraktowego Ośrodka Zdrowia w Załuskach, Szkoły Podstawowej w Stróżewie, Komendy Powiatowej Policji w Płońsku oraz Sądu Rejonowego w Płońsku.

Kolejną analizowaną kwestią są dostępne dane statystyczne dotyczące działań Zespołu Interdyscyplinarnego oraz grup diagnostyczno-pomocowych (wcześniej grup roboczych). W latach 2021-2023 Zespół Interdyscyplinarny składał się z 8 osób, a liczba posiedzeń była stała – były to po 4 spotkania w skali roku. W omawianym okresie liczba spotkań grup diagnostyczno-pomocowych ulegała wahaniom: w 2021 roku były to 42 spotkania, w 2022 roku – 25, z kolei w 2023 roku odbyło się ich dwukrotnie więcej niż w roku poprzednim – 55. Podobne tendencje widoczne są w przypadku liczby powołanych grup diagnostyczno-pomocowych: w roku bazowym było to 18 grup, w kolejnym roku – 11, natomiast w 2023 roku powołano 21 grup. Szczegółowe dane przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 21. Dane statystyczne dotyczące działań Zespołu Interdyscyplinarnego i grup diagnostyczno-pomocowych w latach 2021-2023

Wyszczególnienie	2021	2022	2023
liczba członków Zespołu Interdyscyplinarnego	8	8	8
liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego	4	4	4
liczba spotkań grup diagnostyczno-pomocowych	42	25	55
liczba powołanych grup diagnostyczno-pomocowych	18	11	21

Źródło: Sprawozdanie z działalności Zespołu Interdyscyplinarnego w Załuskach za lata 2021-2023, ewidencja gminna

W 2021 roku z pomocy GOPS w Załuskach z powodu przemocy domowej skorzystała jedna rodzina, natomiast w kolejnych latach poddanych analizie nie odnotowano takich przypadków¹⁴.

Podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty” i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą domową. Procedura „Niebieskie Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy domowej. Przedstawiciele podmiotów wyżej wymienionych, realizują procedurę „Niebieskie Karty” w oparciu o zasadę współpracy i przekazują informacje o podjętych działaniach przewodniczącemu Zespołu Interdyscyplinarnego.

Na przestrzeni omawianych lat dostrzegalne są wahania liczby rodzin objętych procedurą NK: w 2021 roku były to 32 rodziny, w 2022 roku – 18, z kolei w 2023 roku – 28. Podobne tendencje widoczne są w przypadku liczby wszczętych procedur NK, a najwięcej odnotowano ich w ostatnim roku poddanym analizie (21). Biorąc pod uwagę liczbę prowadzonych procedur NK, dostrzec można ich wzrost z 7 w roku bazowym do 19 w 2023 roku. Tendencje spadkowe dostrzegalne są natomiast w zakresie liczby zakończonych procedur: w roku bazowym było to 25 procedur, w 2022 roku – 11, z kolei w ostatnim roku poddanym analizie zakończono 9 procedur „Niebieskie Karty”.

¹⁴ Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 r., 2022 r. i 2023 r.

Tabela 22. Liczba rodzin objętych procedurą NK oraz liczba wszczętych, kontynuowanych i zakończonych procedur „Niebieskie Karty” na przestrzeni lat 2021-2023

wyszczególnienie	2021	2022	2023
liczba rodzin objętych procedurą NK	32	18	28
liczba wszczętych procedur NK	18	11	21
liczba prowadzonych procedur NK	7	7	19
liczba zakończonych procedur NK	25	11	9

Źródło: Sprawozdanie z działalności Zespołu Interdyscyplinarnego w Załuskach za lata 2021-2022, ewidencja gminna

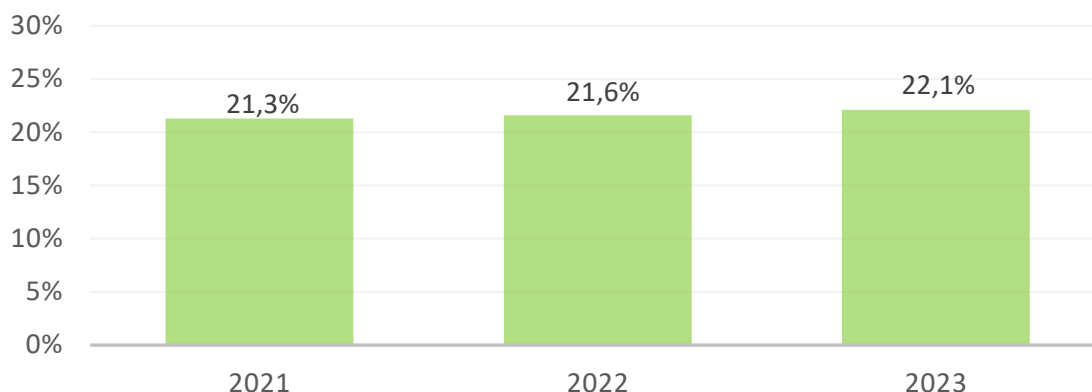
Aktywność i integracja społeczna seniorów

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Aktywność i integracja społeczna seniorów stanowią niezwykle ważny i wymagający obszar dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Dzięki postępowi medycznemu żyjemy coraz dłużej, coraz dłużej chcemy być aktywni i korzystać z życia w pełni. Pomimo tego w starszych osobach często nie dostrzega się potencjału i korzyści płynących dla społeczności lokalnej, należy pamiętać, że to właśnie seniorzy dzięki swej wiedzy i życiowemu doświadczeniu mogą stanowić niezwykle cenne źródło nauki dla młodych pokoleń. Równie często projektując infrastrukturę rekreacyjną pomija się potrzeby osób starszych, co negatywnie wpływa na ich samopoczucie, a co za tym idzie – na ich odbiór przez resztę społeczeństwa. Należy kreować zupełnie nowy wizerunek osoby starszej – jako osoby aktywnej, sprawnej i będącej pełnoprawnym obywatelem Gminy.

Na przestrzeni ostatnich lat możemy zauważyć wzrost udziału osób, które ukończyły 60 lat w populacji ogólnej. Zjawisko to nazywane starzejącym się społeczeństwem ma miejsce zarówno w Polsce, jak i w większości uprzemysłowionych krajów. Niesie to za sobą konieczność intensyfikacji działań skierowanych w stronę wsparcia i integracji seniorów. Na przestrzeni analizowanych lat, w gminie Załuski odsetek osób będących w wieku poprodukcyjnym systematycznie wzrasta – w 2023 roku wyniósł on 22,1%, co stanowi wzrost o 0,8 pp. względem roku bazowego.

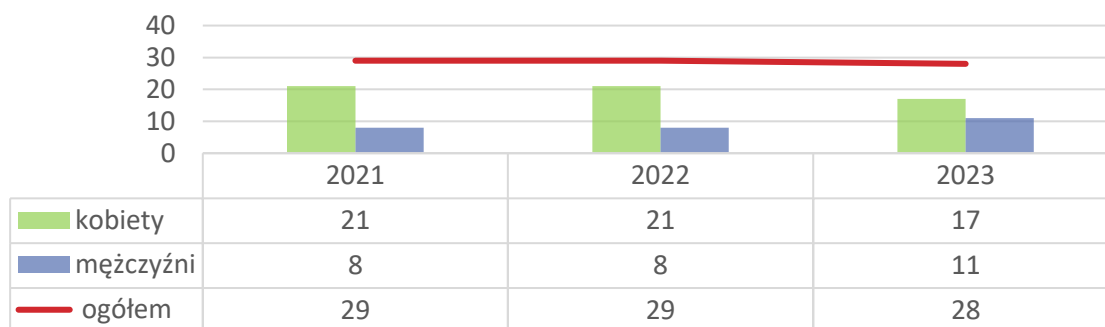
Wykres 18. Zestawienie udziału mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w gminie Załuski na przestrzeni lat 2021-2023

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

W 2023 roku z pomocy społecznej korzystało 28 osób w wieku poprodukcyjnym – było to 17 kobiet oraz 11 mężczyzn. Na przestrzeni lat 2021-2023 liczba beneficjentów pomocy społecznej będących w wieku poprodukcyjnym utrzymywała się na względnie stałym poziomie, a w każdym roku liczba kobiet przewyższała liczbę mężczyzn. Szczegółowe dane przedstawiono na poniższym wykresie.

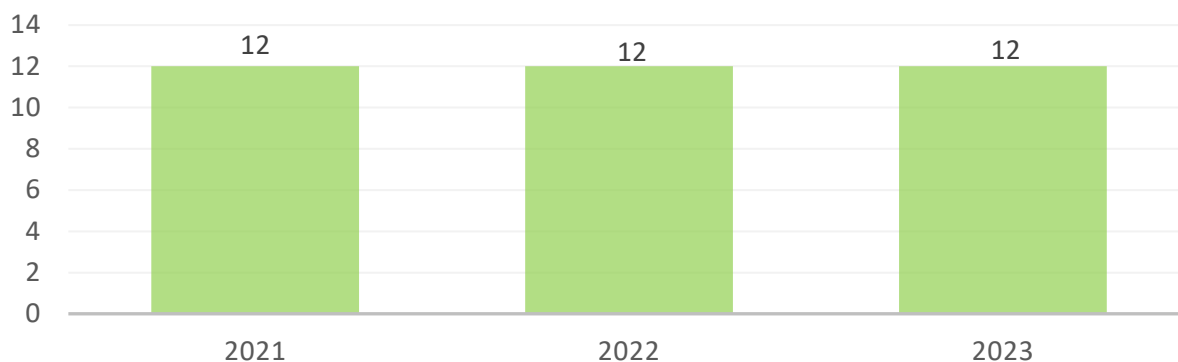
Wykres 19. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć w latach 2021-2023

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok

Osoba, która ukończyła 75 rok życia, jest uprawniona do zasiłku pielęgnacyjnego bez potrzeby weryfikowania jej stanu zdrowia w drodze badania lekarza orzecznika ZUS, jak ma to miejsce wobec pozostałej grupy uprawnionych. Na przestrzeni analizowanych lat liczba świadczeń dotyczących zasiłku pielęgnacyjnego dla osoby powyżej 75 roku życia była stała – w każdym analizowanym roku wydano 12 takich świadczeń.

Wykres 20. Liczba świadczeń zasiłku pielęgnacyjnego dla osoby, która ukończyła 75 lat na przestrzeni lat 2021-2023

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok

Kluczowym zasobem w zakresie wsparcia seniorów są domy pomocy społecznej, świadczące usługi opiekuńcze, bytowe, wspomagające i edukacyjne na poziomie obowiązującego standardu, osobom wymagającym całodobowej opieki z powodu wieku, choroby, niepełnosprawności i nie są zdolne do samodzielnej egzystencji. Kierowanie do DPS i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca w Domu jest zadaniem własnym gminy o charakterze obowiązkowym. Opłatę za pobyt w DPS ponosi sam mieszkaniec, jednak nie więcej niż 70% swojego dochodu. Jeżeli nie pokrywa on opłaty w całości, różnicę ponoszą małżonek, zstępni przed wstępnymi, a w przypadku, gdy ich dochody nie przekraczają 300% kryterium dochodowego, koszty ponosi gmina.

Liczbę osób przebywających w domach pomocy społecznej oraz przeznaczonych na to gminne środki prezentuje poniższa tabela. Na przestrzeni lat liczba osób przebywających w DPS, za których odpłatność ponosiła Gmina była stała (5 osób). Tendencja wzrostowa dostrzegalna jest w przypadku przeznaczanej na ten cel kwoty – wzrost kształtuje się na poziomie 54,7%. Szczegółowe dane przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 23. Odpłatność Gminy za pobyt w domu pomocy społecznej na przestrzeni lat 2021-2023

wyszczególnienie	2021	2022	2023
liczba osób przebywających w DPS	5	5	5
kwota świadczeń (w zł)	176 615,00	245 129,00	273 192,00

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022 i 2023 rok

W gminie Załuski od 2021 roku funkcjonuje Klub Senior+, powstały w ramach przystąpienia do realizacji wieloletniego programu „Senior+” na lata 2021-2025 i działający przy GOPS w Załuskach. Ma on na celu zapewnienie osobom starszym możliwości aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym, kulturalnym i edukacyjnym. Oferuje różnorodne działania i zajęcia dostosowane do potrzeb tej grupy wiekowej, takie jak: warsztaty kulinarne, plastyczne i rękodzielnicze, zajęcia fitness, wydarzenia kulturalne, spotkania tematyczne i edukacyjne¹⁵.

Promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu

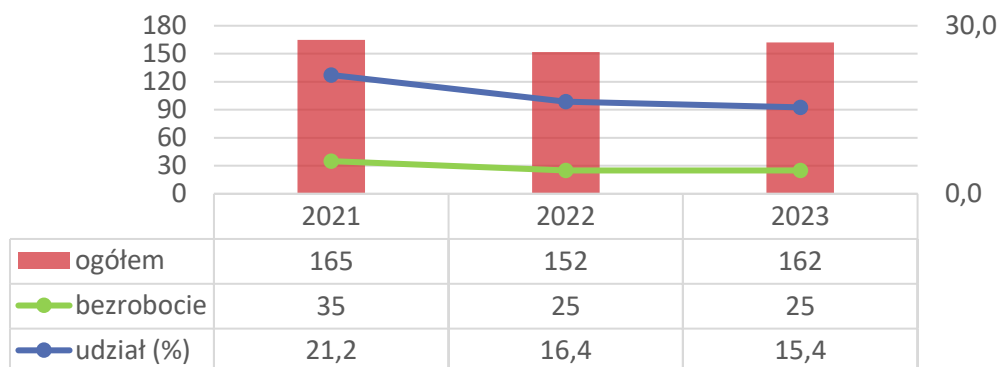
Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Wśród głównych zjawisk kryzysowych zachodzących w sferze społecznej znajduje się bezrobocie. Bezrobocie, w szczególności długotrwałe (przekraczające 12 miesięcy) jest bardzo niekorzystne społecznie, gdyż wpływa negatywnie zarówno na warunki bytowe jednostki lub rodziny (długotrwały brak stałego wynagrodzenia, uzależnienie od wsparcia z systemu pomocy społecznej), jak również kondycję psychofizyczną (zaburzenia zdrowia psychicznego, dolegliwości psychosomatyczne) oraz społeczną (pogłębiająca się izolacja społeczna, spadek aktywności osoby pozostającej bez pracy). Czynniki te bardzo często skutkują wzrostem ubóstwa, pogłębiają stan wykluczenia zawodowego i społecznego (np. zanik posiadanych kwalifikacji zawodowych i trudności w przystosowaniu się do zmieniających się zasad funkcjonowania rynku pracy), a także mogą prowadzić do pojawienia się patologicznych zjawisk takich jak: nadużywanie alkoholu i przestępczość.

W 2023 roku wsparcia z powodu bezrobocia udzielono w przypadku 25 spośród 162 rodzin korzystających z pomocy społecznej, w wyniku czego ich udział kształtował się na poziomie 15,4% wśród wszystkich rodzin korzystających z pomocy GOPS. W 2021 roku odnotowano 35 rodzin będących beneficjentami GOPS z powodu bezrobocia, z kolei w kolejnych dwóch latach liczba ta była stała – było to po 25 rodzin. Tendencje spadkowe można dostrzec w przypadku ich udziału w ogólnej liczbie rodzin korzystających z pomocy społecznej – w 2021 roku wynosił on 21,2%, w 2022 roku – 16,4%, natomiast w 2023 roku – 15,4%.

¹⁵ Sprawozdanie z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Załuskach za 2023 rok.

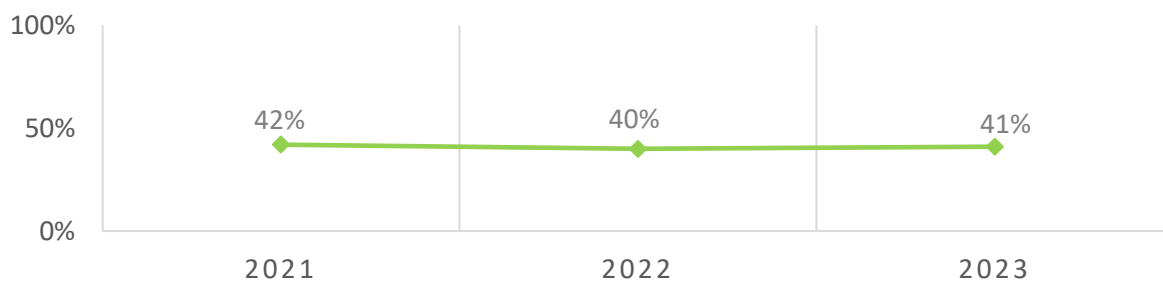
Wykres 21. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu bezrobocia w latach 2021-2023 oraz ich udział w ogóle korzystających z pomocy społecznej

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020, 2021 i 2022 rok

Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej obliczany jest jako stosunek liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia, do liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy ogółem. Na przestrzeni lat ulegał on niewielkim wahaniom: w 2021 roku osiągnął on wartość 42%, w 2022 roku – 40%, z kolei w 2023 roku wzrósł do 41%.

Wykres 22. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej na przestrzeni lat 2021-2023

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok

Ze zjawiskiem długotrwałego bezrobocia mamy do czynienia w przypadku osoby zarejestrowanej w urzędzie pracy jako bezrobotnej przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego dorosłych. Jest to zjawisko niekorzystne z punktu widzenia rynku pracy, ponieważ najczęściej świadczy o tym, że bezrobotny nie ma zamiaru czy możliwości podjęcia zatrudnienia bądź uzyskuje dochody z nielegalnych źródeł.

Kolejna tabela przedstawia liczbę długotrwale bezrobotnych mieszkańców gminy Załuski oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy, w porównaniu do danych z całego powiatu płońskiego. Na przestrzeni lat w Gminie zauważalny jest spadek liczby osób długotrwale bezrobotnych: w 2021 roku było to 102 mieszkańców, w 2022 roku – 90, natomiast w ostatnim roku poddanym analizie – 83 osoby. W przypadku powiatu płońskiego również dostrzegalna jest tendencja spadkowa z 1 991 osób do 1 746. Biorąc pod uwagę ich udział w ogólnej liczbie mieszkańców zarejestrowanych w PUP, w przypadku Gminy na przestrzeni lat dostrzegalne są wahania w tym zakresie, zaś najwyższa wartość widoczna jest w 2021 roku (66,7%). Odmienna sytuacja dostrzegalna jest w przypadku powiatu, gdzie zaobserwować można tendencję spadkową z 60,6% w roku bazowym do 56,8% w 2023 roku.

Tabela 24. Liczba długotrwale bezrobotnych mieszkańców gminy Załuski oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy w porównaniu do powiatu płońskiego na przestrzeni lat 2021-2023

wyszczególnienie		2021	2022	2023
Gmina	liczba osób	102	90	83
	udział (%)	66,7	54,5	57,6
Powiat	liczba osób	1 991	1 890	1 746
	udział (%)	60,6	58,5	56,8

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Gmina Załuski prowadzi ścisłą współpracę z Powiatowym Urzędem Pracy w Płońsku w zakresie aktywizacji osób pozostających bez zatrudnienia. PUP oferuje m.in. aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu, do których należą m.in. staże, szkolenia, prace interwencyjne, roboty publiczne, prace społecznie użyteczne, bon zatrudnieniowy, bon na zasiedlenie, dofinansowanie podjęcia działalności gospodarczej i inne.

Wsparcie osób z problemem ubóstwa

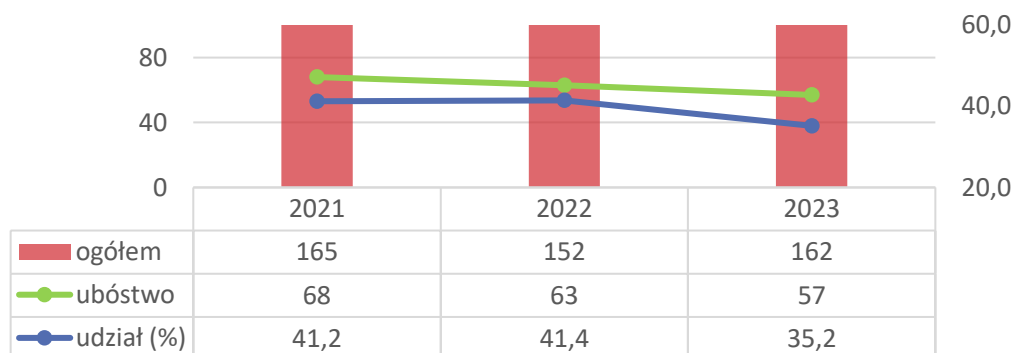
Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Diagnozy w zakresie poziomu ubóstwa dokonano na podstawie danych statystycznych dotyczących liczby beneficjentów pomocy społecznej oraz przyznanych świadczeń z pomocy społecznej. Ich zakres umożliwił zarówno opis stanu najbardziej aktualnego, jak również porównanie dynamiki zachodzących procesów poprzez porównanie zmian na przestrzeni lat. W tym celu analizie poddano liczbę osób, które uprawnione były do korzystania ze świadczeń ogółem oraz tych, które uprawnione były do pomocy z tytułu ubóstwa.

W 2023 roku w Gminie wystąpiła konieczność udzielenia pomocy i wsparcia GOPS z powodu ubóstwa w przypadku 57 spośród 162 rodzin objętych wsparciem z pomocy społecznej, w wyniku czego ich udział kształtował się na poziomie 35,2% wśród wszystkich rodzin korzystających z pomocy GOPS. Na przestrzeni lat 2021-2023 liczba rodzin będących beneficjentami GOPS z powodu ubóstwa wykazywała tendencje spadkowe, z kolei ich udział procentowy w ogólnej liczbie rodzin korzystających z pomocy społecznej ulegał wahaniom. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Należy podkreślić, że w omawianym okresie ubóstwo jako powód udzielania wsparcia z pomocy społecznej znajdowało się na pierwszym miejscu pod względem ogólnej liczby rodzin, którym udzielono pomocy.

Wykres 23. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2021-2023 oraz ich udział w ogóle korzystających z pomocy społecznej

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021, 2022 i 2023 rok

Na przestrzeni analizowanych lat liczba świadczeniobiorców zasiłku stałego wykazywała tendencje wzrostowe – w 2023 roku, w porównaniu do roku bazowego, wzrosła o 3 osoby. W przypadku zasiłku okresowego i celowego widoczne są wahania w tym zakresie. W 2023 roku zasiłek stały pobierało 25 osób, zasiłek okresowy – 4 osoby, natomiast zasiłek celowy – 47 osób. Szczegółowe dane przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 25. Liczba osób, którym przyznano zasiłek stały, okresowy i celowy oraz kwota świadczeń na przestrzeni lat 2021-2023

rodzaj zasiłku	2021		2022		2023	
	liczba osób	kwota świadczeń	liczba osób	kwota świadczeń	liczba osób	kwota świadczeń
zasiłek stały	22	132 841	24	150 969	25	167 502
zasiłek okresowy	10	5 851	3	1 957	4	4 270
zasiłek celowy	69	37 715	49	27 716	47	27 584

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022 i 2023 rok

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Załuskach realizuje program „Posiłek w szkole i w domu”. Celem Programu jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej, osób samotnych, w podeszłym wieku i osób z niepełnosprawnością.

W 2023 roku świadczenie pieniężne w ramach tego Programu przyznane zostało 12 osobom, natomiast niepieniężne w formie posiłku – 41, z czego 40 przeznaczonych było dla dzieci. Na przestrzeni lat dostrzegalne są wahania liczby osób otrzymujących zarówno świadczenia pieniężne, jak i niepieniężne. Szczegółowe dane przedstawia poniższa tabela.

Tabela 26. Liczba osób korzystających ze świadczenia niepieniężnego i pieniężnego przyznanego w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu” w latach 2021-2023

wyszczególnienie	2021	2022	2023
świadczenie pieniężne	17	9	12
świadczenie niepieniężne:	42	37	41
w tym dzieci	41	37	41

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022 i 2023 rok

Osoby uzyskujące niskie dochody lub pozbawione dochodów mają możliwość ubiegania się o dofinansowanie do wydatków mieszkaniowych ponoszonych w związku z zajmowaniem lokalu mieszkalnego. W 2021 roku z tej formy pomocy skorzystało 1 gospodarstwo domowe na kwotę 5 683 zł, w 2022 roku nie odnotowano takich przypadków, z kolei w 2023 roku z dodatków mieszkaniowych korzystały 2 gospodarstwa domowe, a kwota świadczeń kształtowała się na poziomie 4 753 zł.

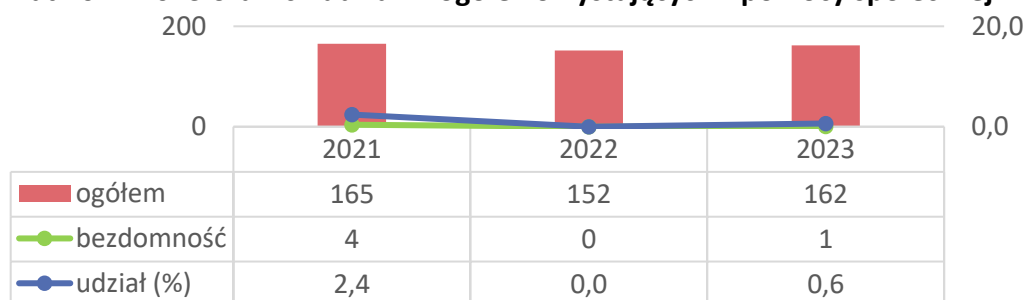
Tabela 27. Liczba gospodarstw domowych korzystających z dodatków mieszkaniowych oraz kwota świadczeń w latach 2020-2022

wyszczególnienie	2021	2022	2023
liczba gospodarstw domowych	1	0	2
kwota świadczeń (zł)	5 683	0	4 753

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022 i 2023 rok

Bezpośrednio z ubóstwem wiąże się problem bezdomności – jest często zarówno przyczyną ubóstwa, jak i jego skutkiem. Na przestrzeni lat widoczne są wahania liczby osób korzystających ze wsparcia GOPS z powodu bezdomności: w 2021 roku były to 4 osoby, w 2022 roku żaden z mieszkańców Gminy nie korzystał z pomocy GOPS z powodu bezdomności, z kolei w ostatnim roku poddanym analizie była to 1 osoba. Biorąc pod uwagę udział w ogólnej liczbie rodzin korzystających z pomocy społecznej, w 2021 roku było to 2,4%, z kolei w ostatnim roku poddanym analizie – 0,6%.

Wykres 24. Liczba osób korzystających z pomocy i wsparcia z powodu bezdomności na przestrzeni lat 2021-2023 oraz ich udział w ogóle korzystających z pomocy społecznej

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021, 2022 i 2023 rok

Zdrowie psychiczne

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Zdrowie psychiczne jest dynamicznym stanem wewnętrznej równowagi, która umożliwia osobom wykorzystywanie ich umiejętności w harmonii z uniwersalnymi wartościami społecznymi. Podstawowe umiejętności poznawcze i społeczne, zdolność rozpoznawania, wyrażania i modulowania własnych emocji, a także współczucia dla innych, elastyczność i zdolność radzenia sobie z niekorzystnymi zdarzeniami w życiu i pełnienia funkcji w rolach społecznych, a także harmonijny związek między ciałem, a umysłem to istotne składniki zdrowia psychicznego, które przyczyniają się w różnym stopniu do stanu równowagi wewnętrznej. Według tej definicji równowaga wewnętrzna jest uważana za „stan dynamiczny” głównie w celu odzwierciedlenia faktu, że różne okresy życia człowieka (dojrzewanie, rodzicielstwo, przejście na emeryturę) naruszają ową równowagę i mogą wymagać zmian¹⁶.

Dotarcie do wiarygodnych danych dotyczących zdrowia psychicznego zazwyczaj stwarza wiele problemów. Dzieje się tak, ponieważ termin „zdrowie psychiczne” jest bardzo płynny i zawierają się w nim inne problemy społeczne.

Jedną z form wsparcia w zakresie zdrowia psychicznego są **specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi**. Usługi te przeznaczone są dla osób dorosłych i dzieci, wykazujących zaburzenia wymienione w art. 3 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego: chorych psychicznie (wykazujących zaburzenia psychiatryczne), upośledzonych umysłowo, osób wykazujących inne poważne zakłócenia czynności psychicznych, które zgodnie ze stanem wiedzy medycznej zaliczane są do zaburzeń psychicznych, a osoba ta wymaga takiej formy pomocy i opieki niezbędnej do życia w środowisku rodzinnym lub społecznym. W latach 2021-2023 z tej formy pomocy korzystał 1 mieszkaniec Gminy¹⁷.

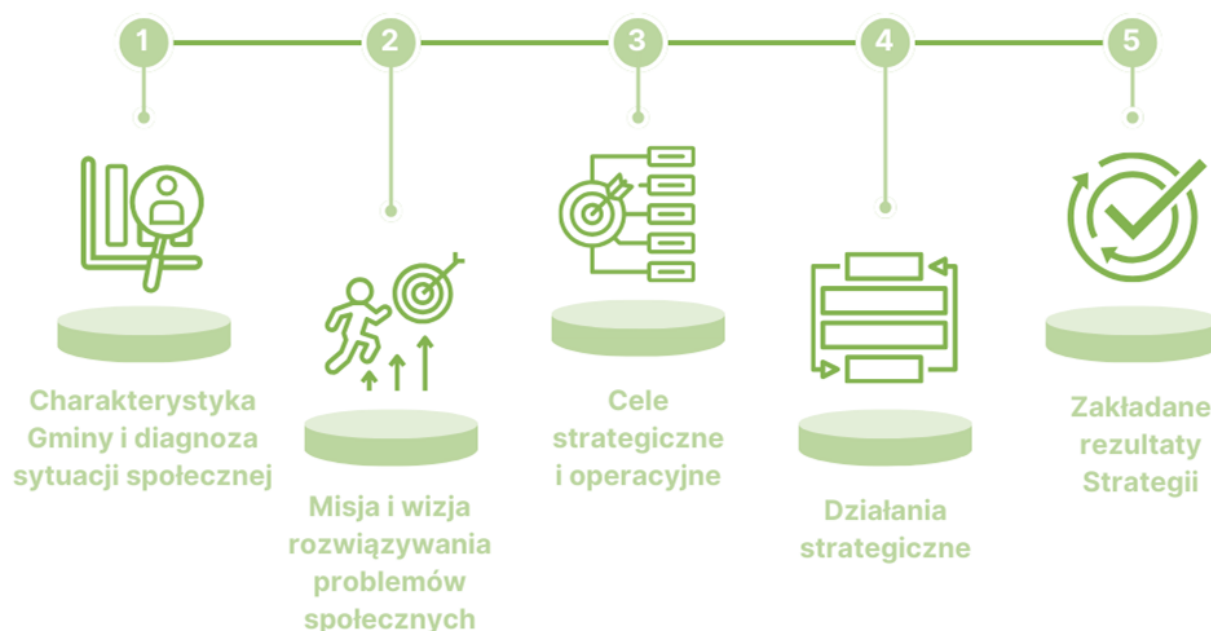
¹⁶ www.psychiatriapolska.pl

¹⁷ Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 r.

Część programowa

Część programowa Strategii składa się z następujących elementów: misji i wizji rozwiązywania problemów społecznych, celów strategicznych i operacyjnych, zaplanowanych do realizacji działań, zakładanych rezultatów Strategii, sposobów aktualizacji, monitorowania i ewaluacji, ram finansowych oraz przepisów dotyczących wdrażania. Punktem wyjściowym dla przedstawionych w tej części prognoz, jest diagnoza sytuacji społecznej, będąca skutecznym narzędziem oceny uwarunkowań strategicznych. Przeprowadzona analiza przyniosła informacje niezbędne do podjęcia decyzji planistycznych i sformułowania kierunków rozwiązywania problemów społecznych.

Rysunek 6. Elementy procesu planowania strategicznego

Źródło: opracowanie własne

Misja i wizja rozwiązywania problemów społecznych

Wizja Strategii służy do opisu obrazu Gminy w relatywnie odległej przyszłości. Przedstawia stan, który chcemy uzyskać w najbardziej korzystnych warunkach rozwoju. Wyznacza ona określony punkt orientacyjny.

Wizja rozwiązywania problemów społecznych na terenie gminy Załuski została opracowana w oparciu o analizę sytuacji społecznej oraz identyfikację obszarów problemowych w części diagnostycznej. Sformułowanie wizji pozwala na zdefiniowanie **misji**, czyli ogólnego celu, który pokazuje kierunek, w którym Gmina zmierza.

Wizja gminy Załuski

Gmina Załuski tworzy przyjazne i bezpieczne miejsce sprzyjające rozwojowi mieszkańców. Dzięki wsparciu rodzin, seniorów, osób z niepełnosprawnościami oraz grup wymagających szczególnej opieki, Gmina zapewnia dostęp do wysokiej jakości usług społecznych, wspiera integrację i wzmacnia więzi międzypokoleniowe. Poprzez rozwój lokalnych inicjatyw, gmina Załuski staje się miejscem, w którym każdy mieszkaniec może być częścią wspierającej się społeczności.

Misja gminy Załuski

Zapewnienie skutecznego wsparcia mieszkańcom poprzez rozwój lokalnych usług społecznych, edukacyjnych i kulturalnych oraz inicjowanie działań sprzyjających integracji, aktywizacji i poprawie jakości życia wszystkich grup społecznych.

Kierunki rozwiązywania problemów społecznych

W oparciu o wnioski wynikające z analizy danych dotyczących poszczególnych dziedzin sformułowano cele strategiczne, których realizacja da możliwość zredukowania niekorzystnych zjawisk społecznych. Dla każdego z celów strategicznych, wyznaczono cele operacyjne, przy których zaprezentowane zostały planowane zadania (kierunki działań). Przyczynią się one do realizacji celów strategicznych. Określone zostały także podmioty odpowiedzialne i współpracujące, wskaźniki realizacji zadań, zakładane rezultaty oraz źródła finansowania.

1

Tworzenie sprzyjającego środowiska dla rodzin oraz wspieranie rozwoju dzieci i młodzieży poprzez rozwój i wzmocnienie lokalnych systemów wsparcia.

2

Zwiększenie komfortu życia seniorów i osób z niepełnosprawnościami poprzez zapewnienie wszechstronnej pomocy i wsparcia.

3

Tworzenie kompleksowego systemu wsparcia dla osób zmagających się z problemem uzależnień.

4

Wspieranie działań w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej poprzez rozwój skutecznych metod profilaktyki i interwencji.

5

Budowanie środowiska sprzyjającego podnoszeniu kwalifikacji zawodowych i integracji społecznej.

6

Działania na rzecz poprawy kondycji psychicznej oraz budowanie środowiska wspierającego zdrowie psychiczne.

Cel strategiczny nr 1

Tworzenie sprzyjającego środowiska dla rodzin oraz wspieranie rozwoju dzieci i młodzieży poprzez rozwój i wzmocnienie lokalnych systemów wsparcia.

Cel operacyjny 1: Udzielanie rodzinom pomocy w zakresie bezpieczeństwa socjalnego i wspieranie ich w pełnieniu funkcji wychowawczych.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Zapewnienie rodzinom przeżywającym trudności opiekuńczo-wychowawcze pomocy asystenta rodziny.	Poprawa sytuacji rodzin mających trudności opiekuńczo-wychowawcze.	Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny.	GOPS	Budżet Gminy
Inicjowanie działań mających na celu utworzenie rodzin wspierających na terenie Gminy.	Wsparcie rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze dzięki pomocy rodziny wspierającej.	Liczba podjętych działań w kierunku utworzenia rodzin wspierających.	GOPS, UG, NGO	Budżet Gminy
Zabezpieczenie pobytu dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej.	Poprawa sytuacji dzieci znajdujących się w rodzinach zastępczych.	Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.	GOPS, PCPR	Budżet Gminy
Rozpowszechnianie informacji dla rodzin na temat możliwości skorzystania z poradnictwa rodzinnego, psychologicznego i prawnego oraz uzyskania pomocy w przypadku doświadczenia problemów.	Wzrost świadomości mieszkańców o możliwości uzyskania wsparcia na terenie Gminy.	Liczba rozpowszechnionych informacji.	GOPS, GKRPA, UG, NGO, placówki oświatowe	Budżet Gminy
Zapewnienie potrzeb bytowych rodzin poprzez udzielanie pomocy materialnej i niematerialnej.	Poprawa sytuacji rodzin mających trudności opiekuńczo-wychowawcze.	Liczba rodzin korzystających z pomocy materialnej i niematerialnej.	GOPS	Budżet Gminy

Organizowanie szkoleń/warsztatów rozwijających kompetencje zawodowe pracowników instytucji zajmujących się wspieraniem rodziny.	Podniesienie poziomu i jakości usług świadczonych w stosunku do rodzin.	Liczba zorganizowanych warsztatów/szkoleń.	GOPS, GKRPA, ZI, UG, placówki oświatowe	Budżet Gminy
Kontynuowanie działalności Gminnego Klubu Dziecięcego.	Umożliwienie rodzicom podjęcia zatrudnienia oraz pomoc w realizacji codziennych spraw.	Liczba miejsc w placówce opieki nad dziećmi do lat 3.	UG, NGO, podmioty sektora prywatnego	Budżet Gminy Budżet Państwa

Cel operacyjny 2: Dążenie do wszechstronnego rozwoju emocjonalnego oraz społecznego dzieci i młodzieży na terenie Gminy.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Zainicjowanie działalności Placówki Wsparcia Dziennego.	Poprawa funkcjonowania społecznego dzieci i młodzieży, organizacja ich czasu wolnego. Zapewnienie alternatywnych form spędzania czasu wolnego.	Liczba dzieci uczęszczających na zajęcia w Placówkach Wsparcia Dziennego.	GOPS, UG	Budżet Gminy
Współpraca ze szkołami i przedszkolami w celu dostosowywania podejmowanych działań do problemów występujących wśród dzieci, młodzieży oraz ich rodzin.	Poprawa jakości i stopnia dostosowania usług skierowanych do dzieci i młodzieży.	Liczba szkół/przedszkoli, z którymi podjęto współpracę.	GOPS, UG, placówki oświatowe	Bez kosztów
Systematyczne doposażanie placówek oświatowych w profesjonalny sprzęt.	Podniesienie poziomu edukacji i jakości kształcenia w szkołach.	Liczba podjętych działań w celu doposażenia placówek oświatowych.	UG, placówki oświatowe	Budżet Gminy Budżet Państwa

Organizowanie, wspieranie i promocja imprez oraz wydarzeń adresowanych do rodzin z dziećmi.	Wzrost integracji rodzin z dziećmi.	Liczba zorganizowanych imprez. Szacunkowa liczba uczestników.	GOPS, UG, NGO, GBP, placówki oświatowe	Budżet Gminy
Rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej i kulturalnej na terenie Gminy.	Organizowanie czasu wolnego dzieciom i młodzieży oraz rozwijanie form spędzania czasu wolnego przez uczniów.	Liczba dostępnych obiektów sportowo-rekreacyjnych i kulturalnych.	UG, NGO, GBP, placówki oświatowe	Budżet Gminy Budżet Państwa
Wspieranie prawidłowego rozwoju psychospołecznego dzieci i młodzieży.	Podnoszenie poziomu funkcjonowania psychospołecznego dzieci i młodzieży.	Liczba dzieci i młodzieży objętych wsparciem psychologicznym i socjalnym.	GOPS, placówki oświatowe	Budżet Gminy
Zwiększenie oferty spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży z terenu Gminy.	Przeciwdziałanie podejmowaniu przez dzieci i młodzież zachowań ryzykownych.	Liczba miejsc spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży.	UG, GKRPA, NGO, GBP, placówki oświatowe	Budżet Gminy

Cel strategiczny nr 2

Zwiększenie komfortu życia seniorów i osób z niepełnosprawnościami poprzez zapewnienie wszechstronnej pomocy i wsparcia.

Cel operacyjny 1: Wdrażanie zintegrowanej polityki senioralnej oraz wsparcia osób z niepełnosprawnościami

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Promowanie i organizowanie wolontariatu na rzecz seniorów i osób z niepełnosprawnością.	Udzielanie wsparcia, w tym wsparcia emocjonalnego oraz dążenie do przełamywania barier społecznych.	Liczba wolontariuszy. Liczba osób objętych wolontariatem.	GOPS, NGO, GBP, UG, placówki oświatowe	Budżet Gminy
Inicjowanie działań służących dostosowywaniu infrastruktury gminnej (punktów handlowych, usługowych, kulturowych, sportowych itp.) do potrzeb osób o ograniczonej mobilności.	Zwiększenie możliwości przemieszczania się osób o ograniczonej mobilności, po obiektach infrastruktury gminnej.	Liczba obiektów infrastruktury gminnej dostosowanych do potrzeb osób o ograniczonej mobilności.	UG	Budżet Gminy Budżet Państwa PFRON Fundusze Europejskie
Współpraca z sektorem pozarządowym w obszarze wsparcia seniorów i osób z niepełnosprawnością oraz wspieranie ich działalności.	Intensyfikacja działań mających na celu współpracę z sektorem pozarządowym.	Liczba działań podjętych we współpracy z organizacjami pozarządowymi.	GOPS, NGO, UG	Budżet Gminy
Inicjowanie i wdrażanie programów osłonowych na rzecz seniorów i osób z niepełnosprawnościami.	Zwiększenie aktywności i integracji społecznej seniorów oraz osób z niepełnosprawnością.	Liczba osób objętych programami.	UG, GOPS, NGO	Budżet Gminy PFRON Budżet Państwa Fundusz Solidarnościowy

Zapewnienie specjalistycznego wsparcia osobom z niepełnosprawnościami poprzez zainicjowanie działalności asystenta osobistego osoby z niepełnosprawnością.	Wsparcie samodzielnego funkcjonowania osób z niepełnosprawnościami oraz zapewnienie im specjalistycznej opieki.	Liczba asystentów osobistych osoby niepełnosprawnej. Liczba osób objętych wsparciem asystentów.	GOPS, UG, NGO	Budżet Gminy Fundusz Solidarnościowy Budżet Państwa
Podniesienie jakości i dostępności usług opiekuńczych oraz specjalistycznych usług opiekuńczych.	Poprawa jakości usług opiekuńczych i stopnia ich powszechności.	Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi. Liczba zrealizowanych godzin usług opiekuńczych.	UG, GOPS	Budżet Gminy Budżet Państwa PFRON
Udzielanie pomocy materialnej osobom z niepełnosprawnością i osobom starszym.	Poprawa warunków bytowych osób z niepełnosprawnością i osób starszych.	Liczba osób objętych pomocą materialną.	GOPS	Budżet Gminy Budżet Państwa
Zapewnienie miejsc w Domach Pomocy Społecznej.	Poprawa warunków bytowych osób wymagających całodobowej opieki.	Liczba mieszkańców przebywających w Domach Pomocy Społecznej.	GOPS	Budżet Gminy

Cel operacyjny 2: Dostęp do oferty aktywizującej seniorów i osoby z niepełnosprawnościami oraz rozwój działań na rzecz partycypacji społecznej tych grup.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Organizacja zajęć promujących zdrowy i aktywny tryb życia, mających na celu integrację społeczną, a także rozwijanie kompetencji i umiejętności seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami.	Poprawa dostępności do zajęć sportowo-rekreacyjnych i kulturalnych dla seniorów oraz osób z niepełnosprawnością. Wzrost ich aktywności społecznej.	Liczba seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami uczestniczących w zajęciach.	GOPS, UG, NGO, GBP, KS	Budżet Gminy Fundusze Europejskie

Promowanie pozytywnego wizerunku seniora i osoby z niepełnosprawnością w społeczności lokalnej.	Zmiana postaw i zachowań środowiska lokalnego wobec seniorów oraz osób z niepełnosprawnością.	Liczba podjętych działań promujących.	GOPS, UG, KS, NGO, placówki oświatowe	Budżet Gminy
Informowanie i kierowanie osób z niepełnosprawnościami na warsztaty terapii zajęciowej w porozumieniu z sąsiednimi gminami.	Aktywizacja i integracja osób z niepełnosprawnością, poprzez udział w zajęciach organizowanych przez Warsztat Terapii Zajęciowej.	Liczba uczestników Warsztatu Terapii Zajęciowej.	UG, WTZ, GOPS	Budżet Gminy PFRON Budżet Państwa
Kontynuowanie działalności Klubu Seniora.	Organizacja czasu wolnego osób starszych oraz ich integracja społeczna.	Liczba działających Klubów Seniora.	UG, GOPS, KS	Budżet Gminy Budżet Państwa

Cel strategiczny nr 3

Tworzenie kompleksowego systemu wsparcia dla osób zmagających się z problemem uzależnień.

Cel operacyjny 1: Ograniczanie skali problemu uzależnień na terenie Gminy oraz eliminowanie jego negatywnych skutków społecznych.				
Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Udzielanie pomocy materialnej i niematerialnej rodzinom z problemem uzależnienia.	Poprawa warunków bytowych rodzin z problemem uzależnienia.	Liczba rodzin, którym udzielona została pomoc materialna i niematerialna.	GOPS	Budżet Gminy
Motywowanie osób uzależnionych i współuzależnionych do podjęcia terapii w placówkach leczenia odwykowego typu stacjonarnego i ambulatoryjnego.	Wzrost liczby osób podejmujących terapię w placówkach leczenia odwykowego.	Liczba osób, wobec których podjęte zostały rozmowy motywujące.	GKRPA, GOPS	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osób uzależnionych od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu; kierowanie wniosków do biegłych celem wydania opinii w przedmiocie uzależnienia oraz kierowanie wniosków do sądu.	Zwiększenie liczby osób kończących leczenie odwykowe.	Liczba wniosków skierowanych do sądu. Liczba wydanych opinii.	GKRPA	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Kontynuacja działalności Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego na terenie Gminy.	Zapewnienie dostępności do wsparcia dla osób uzależnionych oraz ich rodzin.	Liczba działających PIK.	GKRPA	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych

Cel operacyjny nr 2 Rozwój profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Realizacja programów profilaktycznych w szkołach, rekomendowanych przez KCPU, ORE oraz IPIŃ związanych z tematyką uzależnień.	Podniesienie poziomu wiedzy dzieci i młodzieży w zakresie problemu uzależnień. Rozwój psychospołeczny uczniów.	Liczba uczestników rekomendowanych programów profilaktyki. Liczba przeprowadzonych programów.	GKRPA, placówki oświatowe	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Realizacja w szkołach warsztatów i innych form edukacyjnych, uwzględniających zagadnienia dotyczące uzależnień oraz pozalekcyjnych zajęć z elementami profilaktyki.	Podniesienie poziomu wiedzy dzieci i młodzieży w zakresie problemu uzależnień. Rozwój psychospołeczny uczniów.	Liczba uczestników warsztatów i innych form edukacyjnych.	GOPS, GKRPA, placówki oświatowe	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Realizacja szkoleń dla właścicieli i sprzedawców w punktach sprzedaży napojów alkoholowych dotyczących konsekwencji prawnych, moralnych i społecznych wynikających z nieodpowiedzialnej sprzedaży alkoholu.	Spadek dostępności alkoholu dla dzieci i młodzieży. Podwyższenie wieku inicjacji alkoholowej wśród dzieci i młodzieży.	Liczba właścicieli punktów sprzedaży napojów alkoholowych oraz sprzedawców objętych szkoleniami.	GKRPA, UG	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Organizowanie wypoczynku z programem profilaktycznym dla dzieci z rodzin dotkniętych problemami uzależnień.	Ograniczenie zachowań ryzykownych wśród dzieci i młodzieży.	Liczba dzieci biorących udział w wypoczynku z programem profilaktycznym.	GKRPA	Budżet Gminy Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych

<p>Udział w ogólnopolskich oraz lokalnych kampaniach i akcjach informacyjno-edukacyjnych, skierowanych do różnych grup odbiorców służących profilaktyce rozwiązywania problemów uzależnień.</p>	<p>Zmiana postaw mieszkańców względem używania substancji psychoaktywnych.</p>	<p>Liczba zrealizowanych ogólnopolskich i lokalnych kampanii informacyjno-edukacyjnych.</p>	<p>GKRPA, GOPS, PP, UG, NGO, GBP, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia</p>	<p>Budżet Gminy Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych</p>
<p>Organizowanie szkoleń dla członków GKRPA i innych grup zawodowych (m.in. pedagogów, nauczycieli, wychowawców, pracowników socjalnych, policjantów) z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.</p>	<p>Wzrost wiedzy specjalistów z zakresu profilaktyki uzależnień, zwiększenie skuteczności działań profilaktycznych.</p>	<p>Liczba uczestników zorganizowanych szkoleń z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.</p>	<p>GKRPA, GOPS, UG, PP, placówki oświatowe</p>	<p>Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych</p>
<p>Organizowanie imprez, festynów, konkursów, wydarzeń propagujących zdrowy styl życia przy współpracy instytucjonalnej.</p>	<p>Wzrost świadomości mieszkańców w zakresie wartości zdrowotnych oraz korzyści zdrowego stylu życia.</p>	<p>Liczba zorganizowanych imprez, festynów, konkursów, wydarzeń propagujących zdrowy styl życia. Liczba uczestników.</p>	<p>GKRPA, UG</p>	<p>Budżet Gminy Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych</p>
<p>Wzmocnienie działań funkcjonariuszy Policji w zakresie ograniczania dystrybucji substancji psychoaktywnych na terenie Gminy.</p>	<p>Spadek dostępności do nielegalnych substancji psychoaktywnych na terenie Gminy.</p>	<p>Liczba działań podjętych przez funkcjonariuszy Policji.</p>	<p>UG, PP</p>	<p>Budżet Gminy</p>

Cel strategiczny nr 4

Wspieranie działań w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej poprzez rozwój skutecznych metod profilaktyki i interwencji.

Cel operacyjny 1: Tworzenie systemu pomocy dla rodzin borykających się z problemem przemocy domowej.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Udzielanie pomocy rodzinom doświadczającym przemocy w ramach procedury „Niebieskie Karty”.	Spadek liczby rodzin, w których występuje przemoc.	Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”. Liczba wszczętych procedur. Liczba zakończonych procedur.	GOPS, GKRPA, PP, ZI, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia	Budżet Gminy
Udostępnianie informacji z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej na stronach internetowych oraz kolportaż materiałów informacyjnych dotyczących form specjalistycznej pomocy.	Zwiększenie dostępu do informacji na temat pomocy z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.	Liczba podjętych działań informacyjnych.	GOPS, UG, GKRPA, ZI, placówki ochrony zdrowia	Budżet Gminy
Organizowanie szkoleń dla pracowników instytucjonalnych w zakresie aktualnych przepisów prawa regulujących problematykę przemocy domowej oraz procedury „Niebieskie Karty”.	Poszerzenie i utrwalenie wiedzy pracowników instytucji pomocowych z zakresu realizacji procedury „Niebieskie Karty”.	Liczba uczestników szkoleń.	GOPS, GKRPA, PP, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia	Budżet Gminy
Udzielanie poradnictwa osobom i rodzinom doświadczającym problemu przemocy domowej.	Objęcie osób i rodzin profesjonalnym wsparciem w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.	Liczba udzielonych porad. Liczba osób korzystających z poradnictwa.	GOPS, GKRPA, ZI	Budżet Gminy

Kierowanie osób stosujących przemoc domową do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych i psychologiczno-terapeutycznych.	Ograniczanie zjawiska przemocy domowej, poprzez resocjalizację osób stosujących przemoc domową.	Liczba osób uczestniczących w programach korekcyjno-edukacyjnych.	GOPS, GKRPA, ZI	Budżet Gminy
Zapewnienie schronienia osobom doświadczającym przemocy domowej, na podstawie porozumień z sąsiednimi gminami i powiatem.	Zapewnienie bezpieczeństwa osobom doświadczającym przemocy domowej.	Liczba osób korzystających ze schronienia z powodu doświadczania przemocy domowej.	GOPS, ZI, UG, PCPR	Budżet Gminy

Cel operacyjny 2: Wsparcie lokalnego systemu profilaktyki w zakresie przemocy domowej w celu podniesienia świadomości społecznej w zakresie zjawiska przemocy domowej i jej następstw.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Udział w ogólnopolskich oraz lokalnych kampaniach społecznych przeciw przemocy domowej.	Wzrost poziomu wiedzy mieszkańców na temat przemocy domowej, a także wzrost wrażliwości społeczności na jej przejawy.	Liczba działań podjętych w ramach kampanii. Liczba osób uczestniczących w kampanii.	GOPS, GKRPA, PP, UG, ZI, placówki oświatowe	Budżet Gminy
Realizacja warsztatów dla uczniów dotyczących przemocy domowej, rówieśniczej oraz cyberprzemocy, a także komunikacji interpersonalnej i umiejętności rozwiązywania konfliktów bez użycia przemocy.	Podniesienie umiejętności psychospołecznych uczniów, wzrost wiedzy dzieci i młodzieży w zakresie przemocy.	Liczba uczniów biorących udział w warsztatach. Liczba zorganizowanych warsztatów.	UG, PP, placówki oświatowe	Budżet Gminy
Przeprowadzanie akcji informacyjnych wśród mieszkańców w zakresie cyberprzemocy.	Ograniczenie zjawiska cyberprzemocy oraz poszerzenie wiedzy lokalnej społeczności na temat przemocy w Internecie.	Liczba zorganizowanych akcji informacyjno-profilaktycznych z zakresu cyberzagrożeń.	UG, GOPS, PP, ZI, placówki oświatowe	Budżet Gminy

Cel strategiczny nr 5

Budowanie środowiska sprzyjającego podnoszeniu kwalifikacji zawodowych i integracji społecznej.

Cel operacyjny 1: Wspieranie osób pozostających bez pracy w podnoszeniu kwalifikacji i zwiększaniu ich możliwości zawodowych.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie: poradnictwa zawodowego, organizacji szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe osób bezrobotnych oraz zwiększających szanse na podjęcie zatrudnienia.	Zmniejszenie liczby osób bezrobotnych w Gminie.	Liczba zorganizowanych szkoleń. Liczba osób biorących w nich udział.	UG, GOPS, PUP	Budżet Gminy Budżet Państwa Fundusze Europejskie
Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie: organizowania prac interwencyjnych, robót publicznych oraz prac społecznie użytecznych dla osób bezrobotnych.	Wzrost liczby bezrobotnych mieszkańców Gminy biorących udział w pracach interwencyjnych, robotach publicznych i pracach społecznie użytecznych.	Liczba osób biorących udział w pracach interwencyjnych, robotach publicznych oraz pracach społecznie użytecznych.	UG, GOPS, PUP	Budżet Gminy Budżet Państwa
Realizowanie działań informacyjnych w zakresie dostępnych form wsparcia i aktywizacji osób bezrobotnych.	Wzrost wiedzy wśród osób bezrobotnych na temat dostępnych form wsparcia.	Liczba podjętych działań informacyjnych.	GOPS, PUP, UG	Budżet Gminy
Korzystanie w pracy socjalnej z kontraktów socjalnych w celu aktywizacji zawodowej i zwiększeniu szans na podjęcie zatrudnienia, szczególnie osób długotrwale bezrobotnych.	Zwiększenie liczby kontraktów socjalnych w aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych.	Liczba beneficjentów pomocy społecznej, z którymi zostały zawarte kontrakty socjalne.	GOPS	Budżet Gminy

Prowadzenie doradztwa zawodowego dla dzieci i młodzieży.	Odpowiedni wybór ścieżki kształcenia i kariery przez dzieci i młodzież.	Liczba osób korzystających z doradztwa zawodowego.	placówki oświatowe, PUP	Budżet Gminy Budżet Państwa Fundusze Europejskie
Prowadzenie działań motywujących lokalnych przedsiębiorców do zatrudniania osób z niepełnosprawnością oraz dostosowywania warunków zatrudnienia do potrzeb tej grupy.	Zwiększenie możliwości zatrudnienia osób z niepełnosprawnością z terenu Gminy.	Liczba podjętych działań motywujących.	UG, NGO	Budżet Gminy

Cel operacyjny 2: Minimalizowanie problemu ubóstwa oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu wśród mieszkańców Gminy.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Zapewnienie dostępu do świadczeń pomocy społecznej w celu zaspokojenia podstawowych potrzeb bytowych i rozwiązywania trudnej sytuacji życiowej.	Zaspokojenie potrzeb bytowych mieszkańców Gminy.	Liczba osób/rodzin objętych pomocą materialną.	GOPS	Budżet Gminy Budżet Państwa
Udzielanie pomocy w zakresie dożywiania w formie zasiłków na zakup żywności oraz w formie pomocy niepieniężnej – posiłku.	Zwiększenie dostępności do pomocy w zakresie dożywiania.	Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie zasiłku. Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie posiłku.	GOPS, NGO, placówki oświatowe	Budżet Gminy Budżet Państwa
Udzielanie uczniom pomocy w formie stypendiów i zasiłków szkolnych.	Poprawa funkcjonowania dzieci z rodzin o ograniczonych środkach materialnych.	Liczba uczniów, którym została udzielona pomoc w formie stypendiów i zasiłków szkolnych.	UG, placówki oświatowe	Budżet Gminy Budżet Państwa

Realizacja zadania własnego Gminy w zakresie udzielania schronienia osobom w kryzysie bezdomności.	Zabezpieczenie podstawowych potrzeb socjalnych osobom w kryzysie bezdomności.	Liczba osób bezdomnych korzystających ze wsparcia schronisk.	UG, GOPS, NGO	Budżet Gminy Budżet Państwa
--	---	--	---------------	--------------------------------

Cel strategiczny nr 6

Działania na rzecz poprawy kondycji psychicznej oraz budowanie środowiska wspierającego zdrowie psychiczne.

Cel operacyjny nr 1 – Tworzenie kompleksowego wsparcia i podnoszenie świadomości społeczności na temat zdrowia psychicznego.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Realizacja działań informacyjno-edukacyjnych o dostępnych formach pomocy dla osób mających problemy w zakresie zdrowia psychicznego.	Zwiększenie liczby mieszkańców zgłaszających się po pomoc w przypadku problemów natury psychicznej.	Liczba przeprowadzonych działań. Liczba osób korzystających ze wsparcia.	GOPS, UG, NGO, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia	Budżet Gminy
Wczesna profilaktyka szkolna dotycząca kwestii zdrowia psychicznego – prowadzenie programów profilaktycznych dotyczących zdrowia psychicznego.	Zmniejszenie liczby dzieci i młodzieży mających problemy w zakresie zdrowia psychicznego.	Liczba przeprowadzonych programów/warsztatów. Liczba uczestników.	UG, placówki oświatowe	Budżet Gminy
Udzielanie pomocy psychologicznej i psychiatrycznej dzieciom i młodzieży oraz osobom dorosłym.	Poprawa dobrostanu psychicznego mieszkańców Gminy.	Liczba osób, którym udzielono pomocy psychologicznej i psychiatrycznej.	GOPS, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia	Budżet Gminy

Ramy finansowe Strategii

Potrzeba określenia ram finansowych strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika z treści art. 16b. ust 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej. Jednym z warunków realizacji wskazanych celów w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest jej finansowanie.

Podstawowym źródłem finansowania powyższej Strategii będą środki pochodzące z budżetu gminy Załuski. Zaplanowane zadania w niniejszej Strategii będą finansowane także przez:

- ▶ budżet Wojewody,
- ▶ budżet Samorządu Województwa,
- ▶ Fundusz Pracy,
- ▶ Fundusz Solidarnościowy,
- ▶ środki z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- ▶ środki Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego,
- ▶ środki finansowe pozyskiwane przez organizacje pozarządowe,
- ▶ środki własne podmiotów uczestniczących w realizacji Strategii.

Ramy finansowe Strategii uzależnione są od możliwości finansowych gminy Załuski. Realizacja poszczególnych celów i zadań wymienionych w Strategii uzależniona będzie od środków posiadanych przez Gminę oraz pozyskanych ze źródeł zewnętrznych. Prognozy wykorzystane do sporządzenia ram finansowych Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Załuski przyjęto w oparciu o procentową strukturę wydatków socjalnych w latach 2023-2024, która została opracowana na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej. W prognozie na lata 2025-2034 zastosowano średnią wzrostu 2,5% w skali roku wydatków na pomoc społeczną przewidywanego na podstawie danych GOPS w Załuskach.

Tabela 28. Ramy finansowe Strategii

rok	ochrona zdrowia (dział 851)	pomoc społeczna (dział 852)	pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej (dział 853)	edukacyjna opieka wychowawcza (dział 854)	rodzina (dział 855)	ogółem
2023	185 233	1 720 984	15 810	70 058	2 284 391	4 276 476
2024¹⁸	113 167	2 119 458	2 000	70 000	2 509 641	4 814 266
PROGNOZA						
2025	115 996	2 172 444	2 050	71 750	2 572 382	4 934 622
2026	118 896	2 226 756	2 101	73 544	2 636 692	5 057 989
2027	121 868	2 282 424	2 154	75 382	2 702 609	5 184 437
2028	124 915	2 339 485	2 208	77 267	2 770 174	5 314 049
2029	128 038	2 397 972	2 263	79 199	2 839 428	5 446 900
2030	131 239	2 457 921	2 319	81 179	2 910 414	5 583 072
2031	134 520	2 519 370	2 377	83 208	2 983 175	5 722 650
2032	137 883	2 582 354	2 437	85 288	3 057 754	5 865 716
2033	141 330	2 646 913	2 498	87 420	3 134 198	6 012 359
2034	144 863	2 713 085	2 560	89 606	3 212 553	6 162 667

Źródło: opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok

System wdrażania Strategii

Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Załuski na lata 2025-2034 to wprowadzenie w życie zintegrowanego modelu polityki społecznej. Z uwagi na fakt, że opracowana Strategia jest dokumentem długookresowym i zawiera podstawowe cele perspektywiczne, musi być poddana okresowej weryfikacji, a także niezbędnym zmianom.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Załuski na lata 2025-2034 zawiera zadania, które stanowią wyzwania dla całej społeczności lokalnej i wszystkich instytucji publicznych oraz niepublicznych, które działają na polu polityki społecznej w Gminie. Taka zasada partnerstwa i współpracy jest jednym z fundamentalnych elementów polityki strukturalnej Unii Europejskiej. Jednak wdrażanie Strategii, zawierającej zadania będące w kompetencjach wielu lokalnych i ponadlokalnych instytucji, organizacji i środowisk, wymaga ścisłej koordynacji, a także współpracy pomiędzy zainteresowanymi stronami.

¹⁸ Wartość za rok 2024 pochodzi z prognozy zamieszczonej w Ocenie Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok dla gminy Załuski.

Stąd też efektywność realizacji zadań wyodrębnionych w Strategii, w dużej mierze zależała będzie od instytucji zarządzającej jej wdrażaniem – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Załuskach. Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Załuski na lata 2025-2034 obejmować będzie cztery etapy, przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 29. Harmonogram wdrażania Strategii

Etap	Wyszczególnienie	Termin realizacji
Etap I	Podjęcie uchwały przez Radę Gminy Załuski o przyjęciu do realizacji „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Załuski na lata 2025-2034”.	I kwartał 2025 r.
Etap II	Koordinacja realizacji działań objętych Strategią.	I kwartał 2025 r. – IV kwartał 2034 r.
Etap III	Monitoring.	na koniec każdego roku w okresie od 2025 r. do 2034 r.
Etap IV	Ewaluacja Strategii.	I kwartał 2035 r.

Źródło: opracowanie własne

System aktualizacji Strategii

Strategia jest dokumentem „żywym” i wprowadzanie zmian w jej zapisach jest nie tylko możliwe, ale w niektórych sytuacjach wręcz konieczne. Jednak należy pamiętać, że zmiany te nie powinny dotyczyć zasadniczych kierunków Strategii. Przeglądy strategiczne powinny być realizowane cyklicznie. Najlepszą metodą na wprowadzenie zmian w dokumencie Strategii jest jej weryfikacja w społecznym procesie zbliżonym do tego, który towarzyszył tworzeniu Strategii. Kierownik GOPS przy wyborze zadań do realizacji będzie brał pod uwagę zarówno nowe oczekiwania społeczności lokalnej i określonych grup społecznych, jak również zmieniające się czynniki środowiska zewnętrznego oraz możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych. Dlatego podczas aktualizacji dokumentu Strategii Kierownik GOPS powinien uwzględniać nie tylko istniejące zapisy Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Załuski na lata 2025-2034, ale również nowe, nieuwjęte w niej zadania, których w obecnym czasie uczestnicy nie byli w stanie przewidzieć. Bezpośrednim koordynatorem jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Załuskach.

Komunikacja społeczna i promocja Strategii

W celu sprawnego funkcjonowania Strategii należy umożliwić społeczności lokalnej udział w procesie jej tworzenia i realizacji. Partnerzy mają możliwość zgłoszenia zmian w treści Strategii w zakresie wymagającym ich współpracy. Władze samorządowe w trakcie wdrażania Strategii muszą znaleźć skuteczną metodę przekazywania informacji do otoczenia. Powinny także zwrócić uwagę na sprawny system przyjmowania informacji z otoczenia, od partnerów społecznych.

Władze samorządowe powinny współpracować i być w stałym kontakcie z jednej strony z podmiotami wewnętrznymi, obejmującymi pracowników uczestniczących bezpośrednio w administrowaniu Gminą, czerpiąc przy tym z ich wiedzy, motywacji, umiejętności praktycznych czy kompetencji interpersonalnych, ale też korzystać z technologii i zasobów organizacji. Istotna jest również komunikacja z otoczeniem zewnętrznym obejmującym: ogół mieszkańców Gminy, grupy, organizacje, stowarzyszenia, instytucje czy przedsiębiorstwa. Otoczenie zewnętrzne dalsze to natomiast otoczenie Gminy jako wspólnoty terytorialnej: sąsiednie gminy, struktury powiatowe, wojewódzkie i ogólnopaństwowe. Obszarami działań w zakresie komunikacji społecznej są:

- ▶ możliwość wnioskowania zmian zapisów Strategii przed jej uchwaleniem;
- ▶ informacja o postępach wdrażania Strategii;
- ▶ współpraca z mediami – podawanie informacji o wdrażanych projektach w mediach;
- ▶ informacje zamieszczane na stronach internetowych.

Promocja Strategii ma na celu stanowienie i utrzymywanie współpracy między samorządem a społeczeństwem. Informowanie oraz promocja odbywać się będzie poprzez podawanie w prasie lokalnej oraz w Internecie danych na temat zaangażowania finansowego Unii Europejskiej w realizację projektów oraz stanie zaawansowania realizacji zadań i ich efektów w ramach Strategii.

Monitoring i ewaluacja

Proces monitoringu Strategii będzie służył identyfikacji osiąganych rezultatów oraz porównaniu ich zgodności z założeniami. Będzie on polegał na gromadzeniu i opracowywaniu informacji i danych zebranych od wszystkich podmiotów zaangażowanych w realizację działań strategicznych. Punktem odniesienia będą między innymi przedstawione poniżej wskaźniki monitoringowe. Dla oceny zmian zachodzących w wybranych, niemożliwych do opisu za pomocą wskaźników obszarach, służyć będą wskaźniki kontekstowe (pokazujące dane zjawisko w szerszym kontekście, zwykle w odniesieniu do dłuższych okresów). Dane do monitoringu pozyskiwane będą z: danych statystycznych GUS, jednostek organizacyjnych UG, Policji, PUP, ze sprawozdań GOPS, GKRPA, sprawozdań z realizacji gminnych programów i projektów oraz od organizacji pozarządowych. Monitorowanie umożliwi bieżącą ocenę realizacji zaplanowanych kierunków działań lub też pozwoli na modyfikację i dokonywanie korekt w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą zaistnieć w wyniku, np. zmiany regulacji prawnych lub nasilenia niektórych problemów społecznych. Informacja nt. realizacji Strategii przygotowywana będzie przez GOPS i zawarta w corocznie składanych sprawozdaniach z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Załuskach.

Końcowa ewaluacja (ex-post) posłuży samorządowi gminy Załuski do oceny realnej sytuacji i stanu rozwiązywania problemów społecznych w Gminie, a także będzie pomocnym narzędziem pomagającym w podejmowaniu właściwych decyzji dotyczących kształtu polityki i pomocy społecznej Gminy w kolejnych latach. W ramach końcowej ewaluacji Strategii zostanie przygotowany raport ukazujący kumulatywne osiągnięcie założonych celów strategicznych. Końcowa ewaluacja Strategii pozwoli ocenić w jakim stopniu założone wartości w zestawieniu kumulatywnym, kilkuletnim zostały zrealizowane oraz ukáže realne nakłady finansowe, a w efekcie końcowym pozwoli odpowiedzieć na pytanie, czy założone kierunki działań były odpowiednio zaplanowane.

Wskaźniki monitoringowe, czyli policzalne zmienne podlegające obserwacji i ocenie, określone zostały w oparciu o przewidywane rezultaty zadań, a także przewidywane dane, zaplanowane do osiągnięcia w całym okresie realizacji działań. Zostały one szczegółowo przedstawione w oparciu o aktualny stan faktyczny. Zarówno monitoring jak i ewaluacja prowadzone będą między innymi w oparciu o niżej przedstawione wskaźniki

monitoringowe. Katalog wskaźników może być uzupełniany bądź modyfikowany w zależności od dostępnych źródeł informacji i zasobów. Wartości bazowe oznaczają dane dla roku poprzedzającego wdrożenie Strategii, natomiast wartości docelowe wskazują pożądane wartości, oznaczające osiągnięcie poszczególnych celów.

Tabela 30. Wskaźniki monitoringowe służące do oceny stopnia realizacji celów strategicznych

Cel strategiczny	Wskaźnik	Wartość bazowa (2023 r.)	Wartość docelowa (2034 r.)
Tworzenie sprzyjającego środowiska dla rodzin oraz wspieranie rozwoju dzieci i młodzieży poprzez rozwój i wzmocnienie lokalnych systemów wsparcia.	Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny.	6	do 15
	Liczba asystentów rodziny.	1	min. 1
	Liczba rodzin wspierających.	0	min. 1
	Udział rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w ogóle korzystających z pomocy społecznej (%).	1,2	poniżej 5,0
	Wskaźnik deprivacji lokalnej (%).	2,28	poniżej 4,00
	Liczba żłobków/klubów dziecięcych na terenie Gminy.	1	min. 1
	Liczba placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży.	0	min. 1
Zwiększenie komfortu życia seniorów i osób z niepełnosprawnościami poprzez zapewnienie wszechstronnej pomocy i wsparcia.	Udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności (%).	22,1	do 24,0
	Liczba osób w DPS, za których Gmina ponosi odpłatność.	5	do 15
	Udział rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w ogóle korzystających z pomocy społecznej (%).	21,6	do 30,0
	Liczba osób objętych pomocą w formie usług opiekuńczych.	15	min. 20
	Liczba działających Klubów Seniora.	1	min. 1

Tworzenie kompleksowego systemu wsparcia dla osób zmagających się z problemem uzależnień.	Liczba działających PIK.	1	min. 1
	Udział rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu w ogóle korzystających z pomocy społecznej (%).	0,6	do 5,0
	Liczba nauczycieli objętych rekomendowanymi programami	0	min. 10
	Liczba rodziców objętych rekomendowanymi programami	0	min. 20
	Liczba uczniów objętych rekomendowanymi programami	0	min. 200
	Liczba mieszkańców przypadających na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych w Gminie	323	powyżej 350
	Liczba osób z problemem alkoholowym korzystających z PIK	33	do 25
	Liczba osób z problemem narkotykowym korzystających z PIK	0	do 3
	Liczba dorosłych członków rodziny osoby z problemem alkoholowym korzystających z PIK	10	do 15
	Liczba dorosłych członków rodziny osoby z problemem narkotykowym korzystających z PIK	0	do 3
Wspieranie działań w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej poprzez rozwój skutecznych metod profilaktyki i interwencji.	Udział rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w ogóle korzystających z pomocy społecznej (%).	0,0	do 5,0
	Liczba rodzin objętych procedurą NK.	28	do 20
	Liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty”	21	do 20
	Liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty”.	9	do 10
	Liczba osób stosujących przemoc domową korzystających z PIK	15	poniżej 10
	Liczba osób doznających przemocy domowej korzystających z PIK	5	poniżej 10
Budowanie środowiska sprzyjającego podnoszeniu kwalifikacji zawodowych i integracji społecznej.	Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej (%).	41	poniżej 35
	Udział rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia w ogóle korzystających z pomocy społecznej (%).	15,4	poniżej 15,0
	Udział długotrwale bezrobotnych mieszkańców w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP (%)	57,6	poniżej 50,0
	Udział rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w ogóle korzystających z pomocy społecznej (%).	35,2	poniżej 30,0
	Liczba osób korzystających z zasiłku stałego.	25	poniżej 20
	Liczba osób korzystających z zasiłku okresowego.	4	poniżej 10
	Liczba osób korzystających z zasiłku celowego.	47	poniżej 40

Działania na rzecz poprawy kondycji psychicznej oraz budowanie środowiska wspierającego zdrowie psychiczne.	Liczba osób korzystających ze specjalistycznych usług dla osób z zaburzeniami psychicznymi.	0	do 5
	Liczba zrealizowanych programów wśród dzieci i młodzieży w zakresie profilaktyki i promocji zdrowia psychicznego.	0	min. 10 (raz do roku)

Źródło: opracowanie własne

Wnioski i podsumowanie

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Załuski na lata 2025-2034 stanowi kontynuację istniejącego systemu wsparcia i tworzy możliwość jego uzupełnienia o nowe rozwiązania. Jej założenia są dostosowane do zidentyfikowanych w procesie badawczym problemów i potrzeb społecznych i przewidują planowane sposoby ich zaspokajania.

W związku z powyższym, z jednej strony Strategia proponuje zmianę stosowanych metod tak, by chronić przed zagrożeniami społecznymi, z drugiej zaś wskazuje na konieczność przejścia do prewencji trudnych sytuacji życiowych, tak aby nie dopuścić do ich wystąpienia lub maksymalnie skrócić czas ich trwania.

Cele strategiczne i kierunki działań sformułowane zostały w oparciu o analizę systemu pomocy społecznej, edukacji, ochrony zdrowia, profilaktyki uzależnień i sytuację na lokalnym rynku pracy. Strategia zakłada rozszerzenie i pogłębienie form wsparcia w zakresie pomocy społecznej, a także szeroką współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi w jej obszarze. W myśl ustawy o pomocy społecznej, podejmowane działania powinny doprowadzić, w miarę możliwości, do życiowego usamodzielnienia się objętych nią osób i rodzin oraz do ich integracji ze środowiskiem.

Analiza problemów społecznych będących przedmiotem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Załuski na lata 2025-2034 zwraca również uwagę na tzw. nowe ryzyka socjalne, czyli trudne sytuacje, nie tylko materialne, które pojawiły się w efekcie zmian zwłaszcza demograficznych. Zapisy zawarte w Strategii realizowane będą zgodnie z wytyczonymi działaniami, ale w skali i harmonogramie zależnych od możliwości finansowych. Będzie podlegać okresowym weryfikacjom i niezbędnym modyfikacjom związanym ze zmieniającą się rzeczywistością społeczno-ekonomiczną, zidentyfikowanymi potrzebami mieszkańców gminy Załuski i przepisami prawa. Wielość i różnorodność potrzeb społecznych, przy istniejących ograniczeniach budżetowych, oznacza potrzebę zwiększenia efektywności pomocy społecznej poprzez racjonalne określanie wydatków, maksymalne wykorzystanie istniejącego potencjału oraz stosowanie rozwiązań o charakterze bardziej systemowym niż akcyjnym. Przyjmuje się w niniejszym dokumencie, że osiągnięcie zamierzonego rezultatu będzie możliwe dzięki:

- ▶ podejmowaniu działań wspierających rozwój przedsiębiorczości mieszkańców oraz ścisłej korelacji tych działań z potrzebą zapewnienia osobom pracującym warunków do wychowywania dzieci,
- ▶ dostosowaniu oferty usług do potrzeb starzejącego się społeczeństwa; działania będą ukierunkowane na wspieranie rozwoju rynku usług dla seniorów, ale również na ich wszechstronną aktywizację,
- ▶ podniesieniu kapitału społecznego poprzez wzmacnianie potencjału istniejących i nowopowstających organizacji pozarządowych i podmiotów pożytku publicznego, które swoją działalnością wspierają społeczeństwo,
- ▶ wspieraniu działań prospołecznych, wolontarystycznych i samopomocowych oraz rozwijaniu umiejętności współpracy,
- ▶ promowaniu i rozwijaniu inicjatyw z zakresu ekonomii społecznej,
- ▶ doskonaleniu dialogu społecznego poprzez badanie opinii i potrzeb lokalnych, propagowaniu działań profilaktycznych i edukacyjnych dla dzieci i młodzieży,
- ▶ zwiększeniu dostępu do informacji o działaniach w zakresie szeroko rozumianej polityki społecznej oraz wsparciu rodzin i opiekunów osób niepełnosprawnych, chorych i starszych,
- ▶ interdyscyplinarnej i wielosektorowej współpracy z instytucjami i organizacjami mającymi wpływ na budowanie kolejnych narzędzi na rzecz zabezpieczenia potrzeb mieszkańców.

Zgodnie z celami strategicznymi głównym założeniem niniejszego dokumentu, jego realizacja powinna przyczynić się do podniesienia jakości życia mieszkańców gminy Załuski, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, młodzieży, osób starszych oraz grup osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. Należy zaznaczyć, że zadania z zakresu szeroko rozumianej polityki społecznej realizowane są za pomocą wszelkich dostępnych kompetencji i możliwości Gminy, natomiast Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest wyborem priorytetowych obszarów i kierunków działań, które uznane zostały za kluczowe, a więc umożliwiające najskuteczniejsze i najbardziej efektywne osiągnięcie założonych rezultatów.

Bibliografia

1. Bendyk E., Buras P., Polska wobec wojny, Polska w świecie po wojnie. Zadania na nowy czas, Fundacja im. Stefana Batorego, Warszawa, 2022.
2. Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu.
3. <https://bdl.stat.gov.pl>.
4. Kinney J., Leaton G., Zrozumieć alkohol, Warszawa 1996 r.
5. Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej.
6. Kwaśniewski J., Rola diagnozy w rozwiązywaniu problemów społecznych.
7. Model współpracy administracji publicznej i organizacji pozarządowych, ISP, 2019.
8. Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021, 2022 i 2023 rok.
9. Pikuła N.G., Grewiński M., Zdebska E., Glanc W., Wyzwania dla polityki społecznej w kontekście pandemii koronawirusa, Kraków 2020.
10. Raport o stanie Gminy Załuski za rok 2021, 2022, 2023.
11. Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2021 rok.
12. Sprawozdania z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za 2022 rok i 2023 rok
13. Sprawozdania z działalności Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej w Załuskach za lata 2021-2022.
14. Sprawozdania z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Załuskach za lata 2021-2023.
15. Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030.
16. Szatur-Jaworska B., Diagnoza i diagnozowanie w polityce społecznej.
17. Sztumski J., Wstęp do metod i technik badań społecznych, Katowice 2005.
18. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 1283 z późn. zm).
19. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1939).
20. www.psychiatriapolska.pl.

Spis rysunków, tabel, wykresów

Spis rysunków

Rysunek 1. Położenie gminy Załuski.....	13
Rysunek 2. Liczba podmiotów zarejestrowanych na terenie gminy Załuski według klas wielkości (stan na koniec 2023 roku)	17
Rysunek 3. Klasyfikacja podmiotów ekonomii społecznej.....	25
Rysunek 4. Obszary współpracy międzyinstytucjonalnej.....	26
Rysunek 5. Łączna wartość sprzedanego na terenie gminy Załuski alkoholu w latach 2021-2023	47
Rysunek 5. Elementy procesu planowania strategicznego	61

Spis tabel

Tabela 1. Etapy opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.....	7
Tabela 2. Przyrost naturalny na 1 000 ludności w gminie Załuski w porównaniu do powiatu płońskiego i województwa mazowieckiego na przestrzeni lat 2021-2023.....	14
Tabela 3. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności gminy Załuski w latach 2021-2023 (w procentach)	15
Tabela 4. Liczba uczniów w szkołach podstawowych z terenu gminy Załuski (wraz z oddziałami przedszkolnymi).....	19
Tabela 5. Dane dotyczące działalności GBP w Załuskach w latach 2021-2023.....	21
Tabela 6. Dane statystyczne dotyczące publicznej opieki zdrowotnej w gminie Załuski w porównaniu do powiatu płońskiego w 2023 roku	23
Tabela 7. Zakres usług społecznych i przypisane do nich zadania publiczne	27
Tabela 8. Ogólna liczba podmiotów gospodarki narodowej, fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w gminie Załuski na przestrzeni lat 2021-2023	29
Tabela 9. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć według liczby wypłaconych świadczeń w latach 2021-2023	32
Tabela 10. Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych w latach 2021-2023.....	32
Tabela 11. Liczba osób długotrwale pobierających świadczenie w podziale na płeć w latach 2021-2023	33
Tabela 12. Asystenci rodziny oraz liczba rodzin objętych ich wsparciem na przestrzeni lat 2021-2023	37
Tabela 13. Kwota odpłatności za pobyt dzieci z terenu gminy Załuski w pieczy zastępczej w latach 2021-2023.....	39
Tabela 14. Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2021-2023	41
Tabela 15. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności na przestrzeni lat 2021-2023.....	41

Tabela 16. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia na przestrzeni lat 2021-2023.....	42
Tabela 17. Specjalny zasiłek opiekuńczy na przestrzeni lat 2021-2023.....	42
Tabela 18. Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych na przestrzeni lat 2021-2023...	43
Tabela 19. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wobec osób uzależnionych w latach 2021-2023	45
Tabela 20. Liczba osób, którym udzielono porad w Punkcie Informacyjno-Konsultacyjnym w latach 2022-2023	46
Tabela 21. Dane statystyczne dotyczące działań Zespołu Interdyscyplinarnego i grup diagnostyczno-pomocowych w latach 2021-2023.....	50
Tabela 22. Liczba rodzin objętych procedurą NK oraz liczba wszczętych, kontynuowanych i zakończonych procedur „Niebieskie Karty” na przestrzeni lat 2021-2023	51
Tabela 23. Odpłatność Gminy za pobyt w domu pomocy społecznej na przestrzeni lat 2021-2023	53
Tabela 24. Liczba długotrwale bezrobotnych mieszkańców gminy Załuski oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy w porównaniu do powiatu płońskiego na przestrzeni lat 2021-2023	56
Tabela 25. Liczba osób, którym przyznano zasiłek stały, okresowy i celowy oraz kwota świadczeń na przestrzeni lat 2021-2023	58
Tabela 26. Liczba osób korzystających ze świadczenia niepieniężnego i pieniężnego przyznanego w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu” w latach 2021-2023	58
Tabela 27. Liczba gospodarstw domowych korzystających z dodatków mieszkaniowych oraz kwota świadczeń w latach 2020-2022	59
Tabela 28. Ramy finansowe Strategii	80
Tabela 29. Harmonogram wdrażania Strategii.....	81
Tabela 30. Wskaźniki monitoringowe służące do oceny stopnia realizacji celów strategicznych	84

Spis wykresów

Wykres 1. Liczba mieszkańców gminy Załuski w latach 2021-2023.....	14
Wykres 2. Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie płońskim na przestrzeni lat 2021-2023 w porównaniu do województwa mazowieckiego i całej Polski (stan na koniec roku, w procentach)	16
Wykres 3. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON oraz osoby fizyczne prowadzące działalność w gminie Załuski w latach 2021-2023	17
Wykres 4. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON na 1 000 mieszkańców w gminie Załuski, powiecie płońskim, województwie mazowieckim oraz Polsce w latach 2021-2023	18
Wykres 5. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2023 roku uczniów z gminy Załuski, powiatu płońskiego i województwa mazowieckiego	20

Wykres 6. Czytelnicy bibliotek publicznych na 1 000 ludności w gminie Załuski, powiecie płońskim oraz województwie mazowieckim w latach 2021-2023.....	22
Wykres 7. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1 000 mieszkańców w gminie Załuski, powiecie płońskim i województwie mazowieckim na przestrzeni lat 2021-2023.....	29
Wykres 8. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w gminie Załuski w latach 2021-2023.....	31
Wykres 9. Wskaźnik deprivacji lokalnej na przestrzeni lat 2021-2023	31
Wykres 10. Powody udzielania świadczeń w 2023 roku (liczba rodzin)	34
Wykres 11. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2021-2023.....	38
Wykres 12. Liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego na przestrzeni lat 2021-2023	38
Wykres 13. Rodziny, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2021-2023 oraz ich udział w ogóle korzystających z pomocy społecznej.....	39
Wykres 14. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu niepełnosprawności w latach 2021-2023 oraz ich udział w ogóle korzystających z pomocy społecznej.....	40
Wykres 15. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu alkoholizmu w latach 2021-2023 oraz ich udział w ogóle korzystających z pomocy społecznej	44
Wykres 16. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Załuski na przestrzeni lat 2021-2023	48
Wykres 17. Liczba mieszkańców przypadająca na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Załuski, województwie mazowieckim i całej Polsce w 2022 roku	48
Wykres 18. Zestawienie udziału mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w gminie Załuski na przestrzeni lat 2021-2023	52
Wykres 19. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć w latach 2021-2023	52
Wykres 20. Liczba świadczeń zasiłku pielęgnacyjnego dla osoby, która ukończyła 75 lat na przestrzeni lat 2021-2023.....	53
Wykres 21. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu bezrobocia w latach 2021-2023 oraz ich udział w ogóle korzystających z pomocy społecznej	55
Wykres 22. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej na przestrzeni lat 2021-2023	55
Wykres 23. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2021-2023 oraz ich udział w ogóle korzystających z pomocy społecznej...	57
Wykres 24. Liczba osób korzystających z pomocy i wsparcia z powodu bezdomności na przestrzeni lat 2021-2023 oraz ich udział w ogóle korzystających z pomocy społecznej...	59